

Nie najnowszy plac Zawiszy czy nienajnowszy Plac Zawiszy?

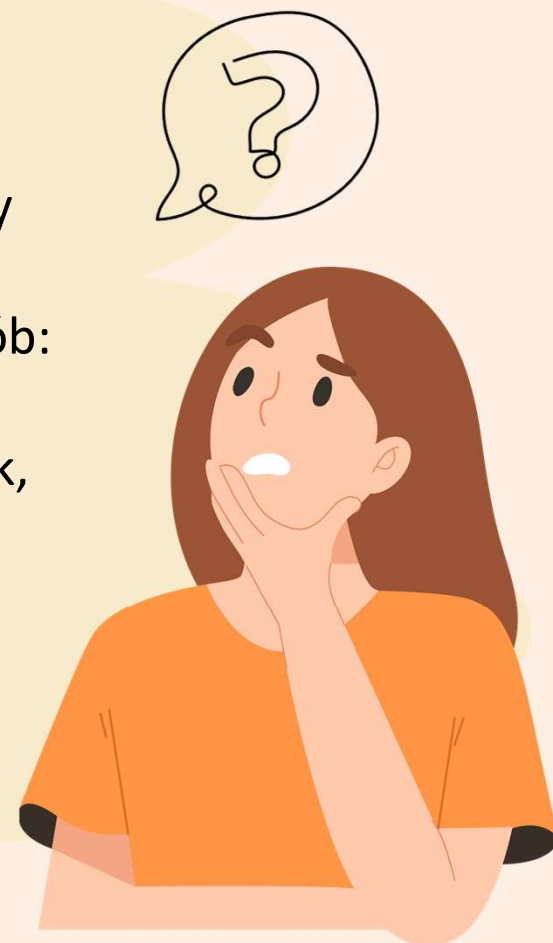
Zmiany w polskiej ortografii od 1 stycznia 2026 r.

Monika Kącka-Rodak
Wioletta Wichrowska

Po co nam ortografia

Czy nie byłoby łatwiej posługiwać się polszczyzną, gdyby polska ortografia była mniej skomplikowana? Dlaczego jednakowo brzmiące głoski zapisujemy w dwojaki sposób: rz – ż, ch – h, ó – u? Dlaczego pewne formy piszemy łącznie, a inne rozdzielnie? Czy nie moglibyśmy pisać tak, jak mówimy?

Po co nam ortografia

Nie trzeba kilku argumentów, wystarczy się pszyjżeć, jak by wyglądał tekst zapisany ze słuhu, w którym zruwnanoby różne litery odpowiadające tym samym dźwiękom.

prof. dr hab. Mirosław Bańko
Uniwersytet Warszawski

<https://sjp.pwn.pl/poradnia/haslo/po-co-nam-ortografia;4402.html>

Po co nam ortografia

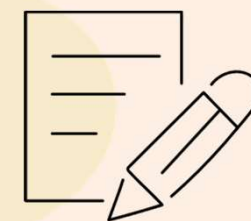
ujednolica zapis, dzięki czemu ułatwia nam sprawną komunikację

jest wyrazem szacunku wobec języka, kultury i tradycji, które nas łączą

świadczy o naszych językowych kompetencjach

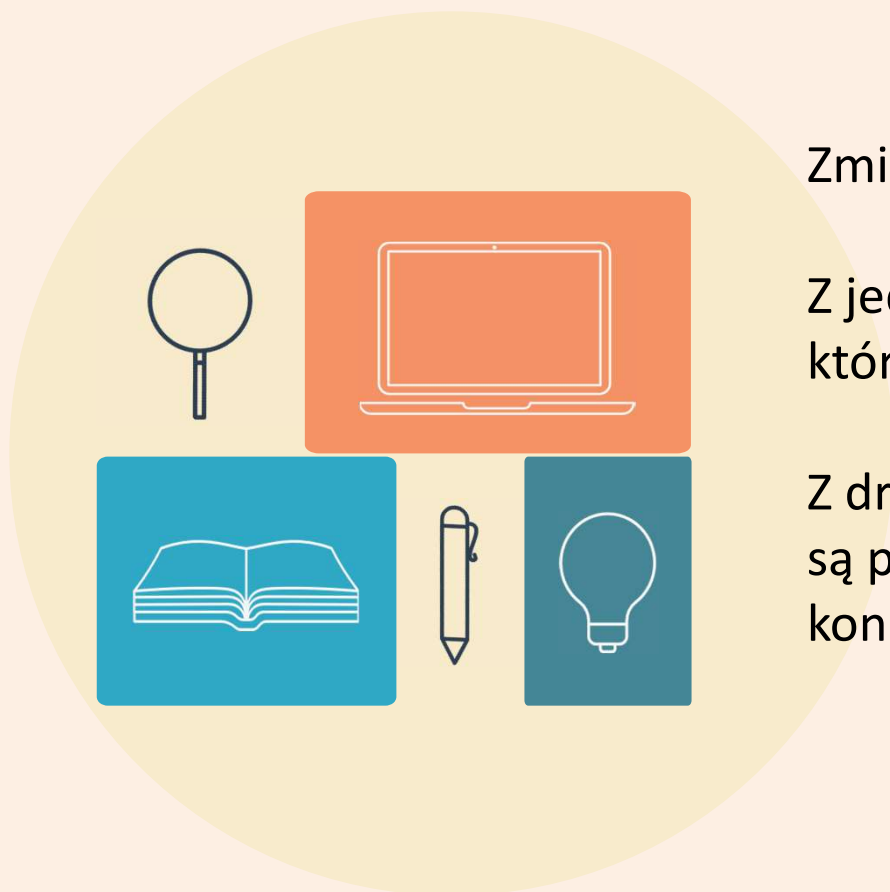
Samotna łza korektora, czyli błędy w przestrzeni publicznej

■ Pomoc dzieciom z dysleksją,
dysgrafią, dysortografią
oraz z dyskalkulią. Terapeuta.
Profesjonalnie, niedrogo,
tel. kom. 608- [redacted]

Dlaczego zasady ortograficzne się zmieniają

Zmiany w pisowni przynosi samo życie.

Z jednej strony pojawiają się wyrazy i problemy, których wcześniej nie było.

Z drugiej strony – nie wszystkie przepisy ortograficzne są przez piszących stosowane. Dlatego co jakiś czas konieczne jest ich zrewidowanie.

Kto może zmieniać zasady ortograficzne

Może to robić Rada Języka Polskiego. Została ona powołana w 1996 r. jako komitet przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk.

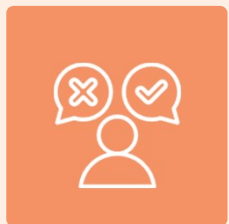
Od maja 2000 r. Rada Języka Polskiego działa na mocy ustawy z dnia 7 października 1999 r. o języku polskim.

W jej skład wchodzi językoznawcy, literaturoznawcy, pisarze, dziennikarze, aktorzy, historycy sztuki, filozofowie, prawnicy, informatycy, fizycy, lekarze.

Jakie zadania nałożyła na Radę ustawa

przedstawienie Senatowi i Sejmowi nie rzadziej niż raz na dwa lata „Sprawozdania o stanie ochrony języka polskiego”

przygotowywanie opinii o używaniu języka polskiego na wniosek organów państwa, organów administracji państwowej i samorządowej, instytucji społecznych i edukacyjnych powołanych do realizacji zadań publicznych

ustalanie zasad ortografii i interpunkcji języka polskiego

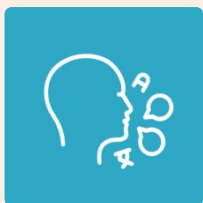
Co zmieniła Rada

Rada Języka Polskiego skorzystała ze swoich uprawnień i na posiedzeniach w latach 2022–2024 uchwałała zmiany zasad ortografii **z mocą obowiązującą od 1 stycznia 2026 r.** Zmiany te ogłosiła 15 maja 2024 r.

Rada wprowadziła zmiany dotyczące wyłącznie **tzw. konwencjonalnych zasad pisowni.**

Jakie są głównie zasady ortograficzne

fonetyczna – piszemy tak, jak wymawiamy (*dom, jem, samolot, dozorca, tatka, rogal, mama*)

morfologiczna – piszemy tak, a nie inaczej, żeby zachować związek danego wyrazu z jego innymi formami lub wyrazami pokrewnymi (*rurze bo rura, wiózł bo wiozła, druż bo drużyna, ławka bo ława*)

historyczna – piszemy tak, a nie inaczej, bo odwołujemy się do pochodzenia wyrazów lub dawnej wymowy lub (*hejnał, córka, góra, rzeka*)

konwencjonalna – piszemy tak, a nie inaczej, bo przyjęto, że taki zapis jest odpowiedni ze względu na znaczenie lub z innych powodów językowych (*pisownia łączna i rozłączna, użycie małej i wielkiej litery*)

Gdzie szukać zasad obowiązujących od 2026 r.

Rada Języka Polskiego
przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk

Zasady pisowni i interpunkcji polskiej

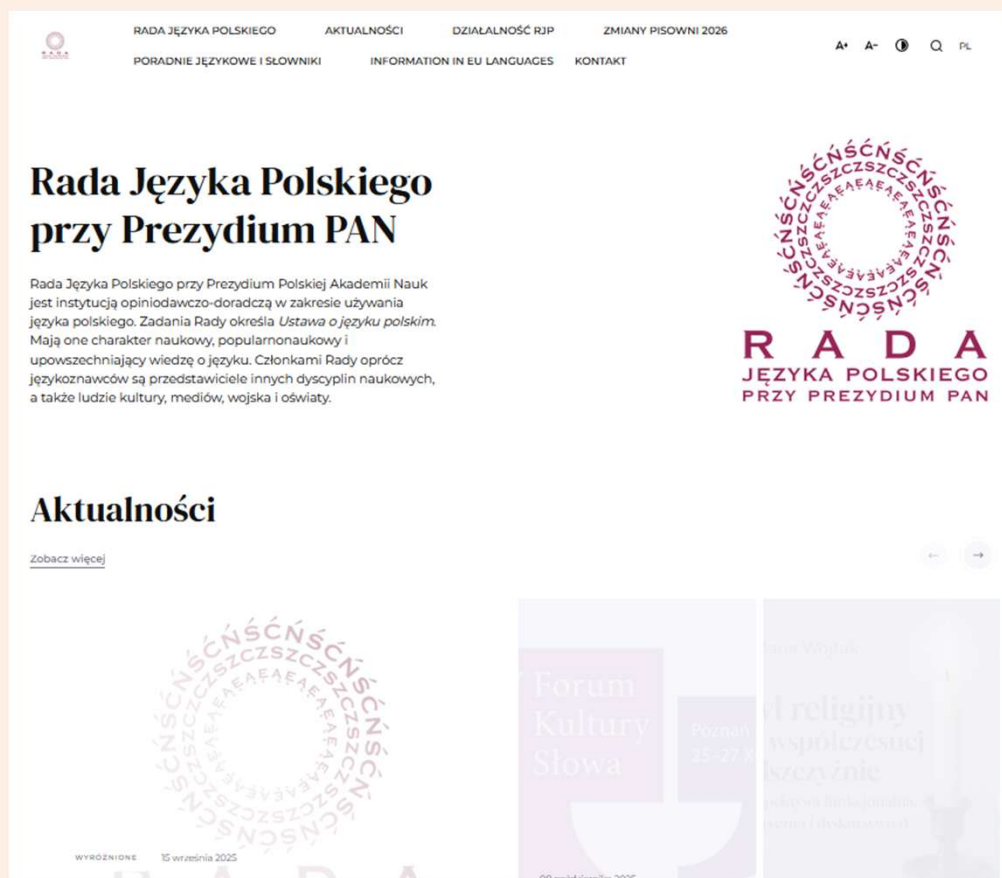
Warszawa 2024

Wraz ze zmianami w ortografii Rada Języka Polskiego ogłosiła dokument „**Zasady pisowni i interpunkcji polskiej**”, który zbiera wszystkie przepisy – zarówno te obowiązujące od dawna, jak i te uchwalone ostatnio.

Od 1 stycznia 2026 r. dokument ten stanie się jedynym ważnym źródłem zasad ortograficznych i interpunkcyjnych.

Można go pobrać ze strony Rady: <https://rjp.pan.pl/>. Widnieje na niej jako załącznik nr 2 do komunikatu z 10 maja 2024 r.

Gdzie szukać zasad obowiązujących od 2026 r.

Wszystkie zmienione zasady są zaś wymienione w załączniku nr 1 do komunikatu Rady, który również jest dostępny na stronie:

<https://rjp.pan.pl/komunikat-rady-jezyka-polskiego-przy-prezydium-pan-z-dnia-16-czerwca-2025-r/>

Gdzie szukać zasad obowiązujących od 2026 r.

Rada Języka Polskiego rozpoczęła też kampanię informacyjną „**Zmiany w pisowni – mniej wątpliwości, więcej pewności**” na Facebooku, Instagramie, platformie X i YouTube. Z końcem 2026 r. ukaże się słownik ortograficzny Rady Języka Polskiego uwzględniający nowe zasady pisowni.

Będzie dostępny bezpłatnie online.

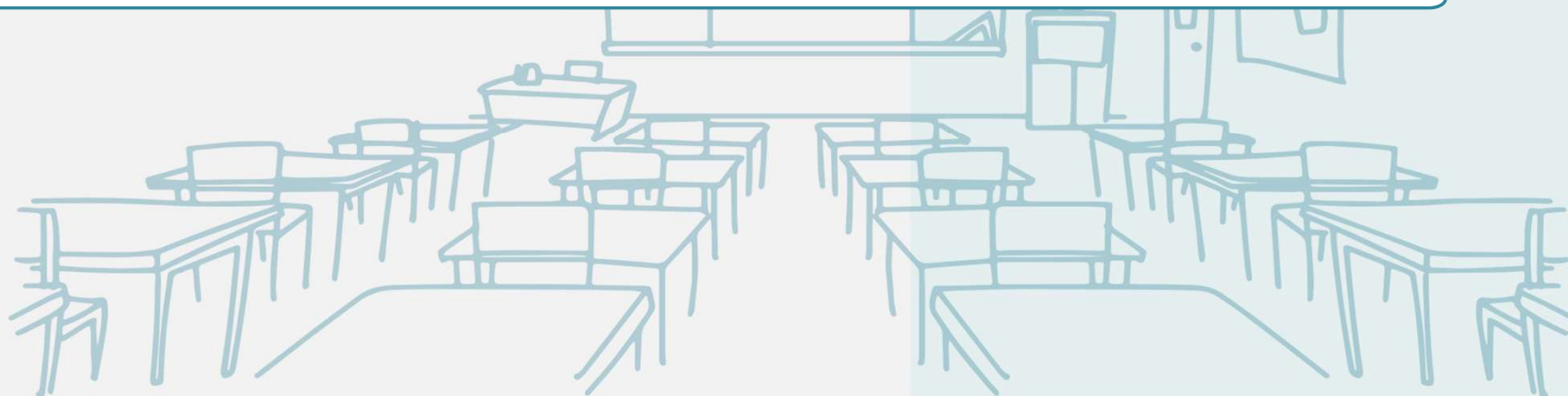
Zmiany w pisowni łącznej, rozłącznej i z łącznikiem

1

Ustanowienie **bezwzględnej pisowni łącznej** *nie-* z imiesłowami przymiotnikowymi czynnymi i biernymi bez względu na to, czy mają one interpretację czasownikową czy przymiotnikową, np.

niecofnięty, niedymiący, niepalący, nieustający, nieżyjący, niestosowany.

Przypomnijmy

Imiesłowy są formami gramatycznymi czasownika. Różnią się od pozostałych form czasownikowych tym, że nie odmieniają się przez osoby. Dlatego nazywamy je formami nieosobowymi. Imiesłowy dzielą się na dwie grupy:

IMIESŁOWY PRZYMIOTNIKOWE

czynne
palący
opisujący

bierne
palony
opisany

IMIESŁOWY PRZYSŁÓWKOWE

współczesne
paląc
opisując

uprzednie
wypaliwszy
opisawszy

Przypomnijmy

Kiedyś obowiązywała zasada, że cząstkę *nie* z imiesłowami przymiotnikowymi pisze się **albo łącznie, albo rozdzielnie** – w zależności od znaczenia tych imiesłowów.

Jeżeli imiesłów został użyty w znaczeniu przymiotnika, obowiązywała pisownia łączna, np. *niepalący* (taki, który nie pali w ogóle).

Jeżeli zaś imiesłów odnosił się do wyrażnie odczuwanej czynności, obowiązywała pisownia rozłączna, np. *nie palący* (taki, który nie pali tylko w danej chwili).

Przypomnijmy

Ponieważ wyłapywanie subtelnych różnic w pełnieniu przez imiesłowy przymiotnikowe funkcji czasownikowej lub przymiotnikowej bywało bardzo trudne, Rada Języka Polskiego w grudniu 1997 r. podjęła uchwałę, że cząstkę *nie* piszemy z tymi imiesłowami **łącznie** – bez względu na ich znaczenie.

Wtedy jednak pozostawiono furtkę i zezwolono na „świadomą pisownię rozdzielną”.

Po ponad ćwierćwieczu ta furtka zostaje zamknięta: od 1 stycznia 2026 r. obowiązywać będzie **bezwyjątkowa pisownia łączna**.

Zapamiętaj

CZĄSTKĘ „NIE” PISZEMY:

**łącznie z imiesłowami
przymiotnikowymi:**

*niebędący, nieposiadający,
niezachodzące,
niezakończony*

**rozdzielnie z imiesłowami
przysłówkowymi:**

*nie będąc, nie posiadając,
nie zachodząc,
nie zakończywszy*

 MONITOR POLSKI
DZIENNIK URZĘDOWY RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
Warszawa, dnia 14 czerwca 2004 r. Nr 25

 DZIENNIK USTAW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
Warszawa, dnia 28 grudnia 2000 r. Nr 119

 DZIENNIK USTAW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
Warszawa, dnia 28 marca 2025 r. 411

 MONITOR POLSKI
DZIENNIK URZĘDOWY RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
Warszawa, dnia 26

Dla wielu z nas ta zmiana nie będzie niczym nowym, ponieważ bezwyjątkową łączną pisownię *nie-* z imiesłowami przymiotnikowymi przyjęliśmy w aktach prawnych już jakiś czas temu.

Strony mogą objąć ugodą również roszczenia **nieobjęte** pozwem.

art. 183¹³ § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego

Urządzenia wodne, które zostały wykonane albo są wykonywane przez Wody Polskie na gruntach pokrytych śródlądowymi wodami płynącymi lub na będących własnością Skarbu Państwa nieruchomościach **niebędących** gruntami pokrytymi śródlądowymi wodami płynącymi, stanowią własność Skarbu Państwa.

art. 216 ust. 6 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne

W przypadku konieczności przekazania środków na realizację zadań **nieprzewidzianych** w Programie Ochrony Ludności i Obrony Cywilnej, w szczególności w związku z przeciwdziałaniem sytuacjom kryzysowym, przekazuje się środki finansowe w zakresie **nieprzewidzianym** w tym programie.

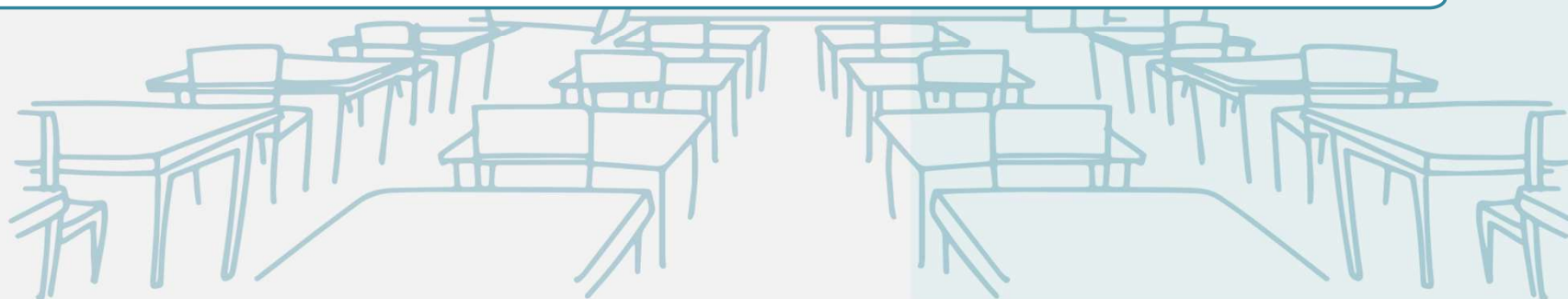
art. 35 ust. 2 ustawy z dnia 5 grudnia 2024 r. o ochronie ludności i obronie cywilnej

2

Wprowadzenie **łącznej** pisowni *nie-* z przymiotnikami i przysłówkami odprzymiotnikowymi bez względu na kategorię stopnia, np.

przymiotniki: *nieadekwatny, niebanalny, nieczęsty, nieżyciowy;*
 niemiły, niemilszy, nienajmilszy;

przysłówki: *nieadekwatnie, niebanalnie, nieczęsto, nieżyciowo;*
 niedobrze, nielepiej, nienajlepiej.

Przypomnijmy

Przymiotniki i przysłówki podlegają stopniowaniu. Mogą występować w stopniu równym, wyższym i najwyższym.

Zgodnie z obecnymi zasadami częśćkę *nie-* z przymiotnikami i przysłówkami odprzymiotnikowymi

w stopniu równym piszemy łącznie, np.

jaki? *niedrogi*

jak? *niedrogo*

ALE

w stopniu wyższym i najwyższym piszemy rozdzielnie, np.

jaki? *nie droższy, nie najdroższy*

jak? *nie drożej, nie najdrożej*

Zapamiętaj

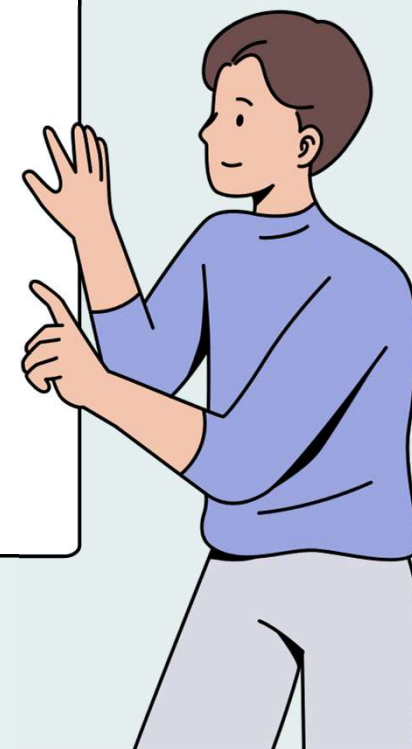
Od 1 stycznia 2026 r. to się zmieni i poprawna będzie **pisownia łączna *nie-*** z przymiotnikami i przysłówkami odprzymiotnikowymi:

zarówno w stopniu równym, np. *nieczęsty*, *nieczęsto*,

jak i w stopniu wyższym, np. *nieczęstszy*, *nieczęściej*,
oraz najwyższym, np. *nienajczęstszy*, *nienajczęściej*.

W przypadku metody kasowej rozliczania przychodów za datę powstania przychodu uważa się dzień uregulowania należności, **nie późniejszy** niż dzień: [...].

art. 14c ust. 2 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych

OD 1 STYCZNIA 2026 R. NAPISZEMY:

niepóźniejszy niż dzień

Za udzielenie licencji i licencji tymczasowej pobiera się opłatę w wysokości **nie wyższej** niż równowartość w złotych 2000 euro [...].

art. 50 ust. 1 ustawy z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym

OD 1 STYCZNIA 2026 R. NAPISZEMY:

niewyższej niż równowartość

Aktualizację wykazu organów, o których mowa w ust. 1 i 4, wykonuje się niezwłocznie zgodnie z decyzją Prezesa Rady Ministrów, **nie rzadziej** niż co 12 miesięcy.

§ 10 ust. 6 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 marca 2025 r.
w sprawie przygotowania systemu kierowania bezpieczeństwem narodowym

OD 1 STYCZNIA 2026 R. NAPISZEMY:

niezadziej niż co 12 miesięcy

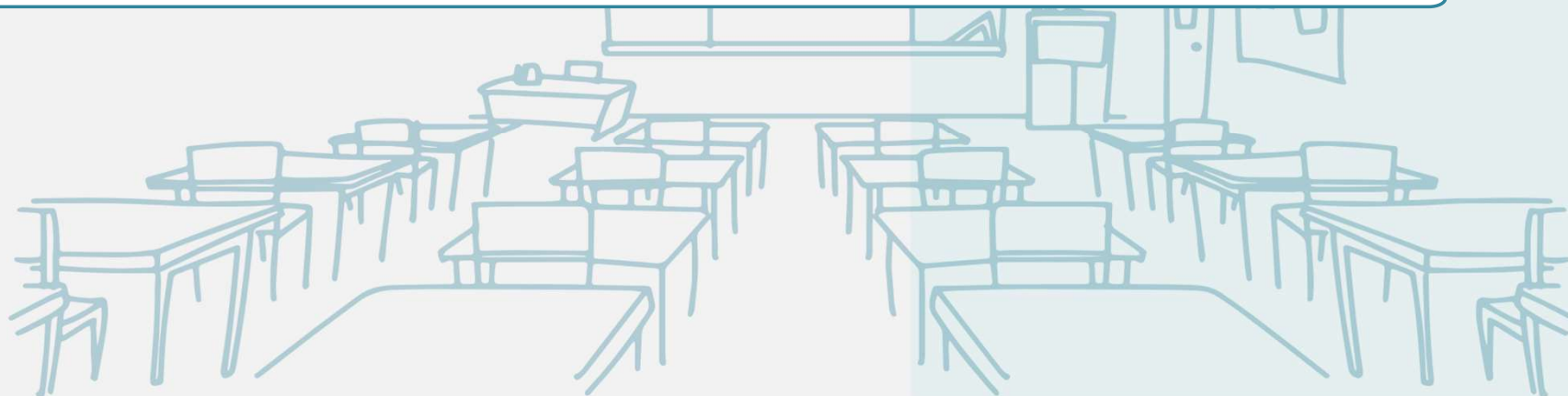
3

Wprowadzenie **rozdzielnej** pisowni cząstek *-bym, -byś, -by, -byśmy, -byście* ze spójnikami, np.

*Gdyby ciocia miała wąsy, **to by** była wujkiem.*

***Jeśli by** miał wybierać, **to jednak by** wolał niebieski.*

*Zastanawiam się, **czy by** nie pojechać w góry.*

Przypomnijmy

Spójniki to słowa, które służą do łączenia wyrazów, równoważników zdań lub całych zdań w jedną całość (np. *i, oraz, ani, jednak, lecz, dlaczego, zanim* itd.).

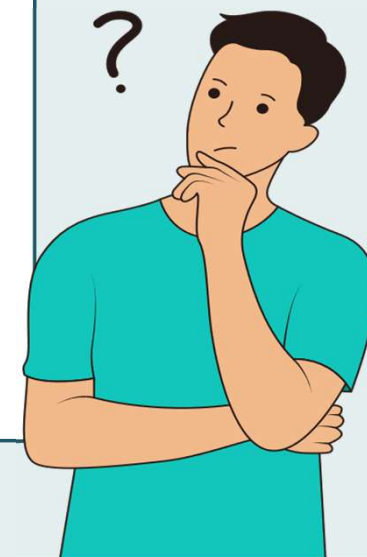
Zgodnie z obecnymi zasadami powinniśmy je pisać z częstkami *-bym, -byś, -by, -byśmy, -byście* łącznie, np.

*Nie mamy za dużo czasu, **jednakbyśmy** chcieli to zrobić.*

*Wytłumacz, **dlaczegobyśmy** mieli tam pójść.*

***Zanimbym** dobiegł, byłoby za późno.*

Tylko kto tak pisze?

Przypomnijmy

Nie mamy za dużo czasu, *jednakbyśmy* chcieli to zrobić.

→ *jednak* chcielibyśmy

Wytłumacz, *dlaczegobyśmy* mieli tam pójść.

→ *dlaczego* mielibyśmy

Zanimbym dobiegł, byłoby za późno.

→ *Zanim* dobiegłbym

Skoro większość z nas odczuwa silny semantyczny związek cząstek *-bym, -byś, -by, -byśmy, -byście* z następującym dalej czasownikiem, to dlaczego mamy je pisać łącznie ze spójnikiem?

Zapamiętaj

Od 1 stycznia 2026 r. **to się zmieni** i poprawna będzie pisownia:

*Nie mamy za dużo czasu, **jednak byśmy** chcieli to zrobić.*

*Wytłumacz, **dlaczego byśmy** mieli tam pójść.*

***Zanim bym** dobiegł, byłoby za późno.*

Zapamiętaj

Pamiętajmy jednak, że istnieją też **odrębne, samodzielne wyrazy**, które jedynie przypominają połączenie spójnika z cząstką *-by*, np.

aby, ażeby, byleby, chociażby, choćby, czyżby, gdyby, gdzieżby, iżby, jakby, jakoby, jakżeby, niby, żeby.

W ich pisowni nic się nie zmienia.

Doraźne połączenie spójnika z częstką *-by*

§ 1. Ilekroć w systemie kontroli zarządczej w Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad jest mowa o: [...]

- 11) ryzyku – należy przez to rozumieć możliwość wystąpienia zdarzenia lub szeregu zdarzeń, które **jeżeli by** wystąpiły, będą miały negatywny wpływ na realizację celów i zadań GDDKiA [...].

zarządzenie nr 17 Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad z dnia 26 lipca 2022 r. w sprawie systemu kontroli zarządczej w Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad

OD 1 STYCZNIA 2026 R. NAPISZEMY:

jeżeli by wystąpiły

Odrębne wyrazy, które tylko kończą się na *-by*

Art. 45. § 1. Jeżeli sprawca osiągnął z popełnienia przestępstwa, chociażby pośrednio, korzyść majątkową niepodlegającą przepadkowi przedmiotów wymienionych w art. 44 § 1 lub 6, sąd orzeka przepadek takiej korzyści albo jej równowartości.

ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny

Art. 194. Syndyk, członkowie rady wierzycieli i upadły wezwany do udzielenia wyjaśnień obowiązani są stawić się na zgromadzeniu wierzycieli. Ich niestawiennictwo jednak, choćby usprawiedliwione, nie stanowi przeszkody do odbycia zgromadzenia wierzycieli.

ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe

Odrębne wyrazy, które tylko kończą się na *-by*

Przez umowę poręczenia poręczyciel zobowiązuje się względem wierzyciela wykonać zobowiązanie na wypadek, **gdyby** dłużnik zobowiązania nie wykonał.

art. 876 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny

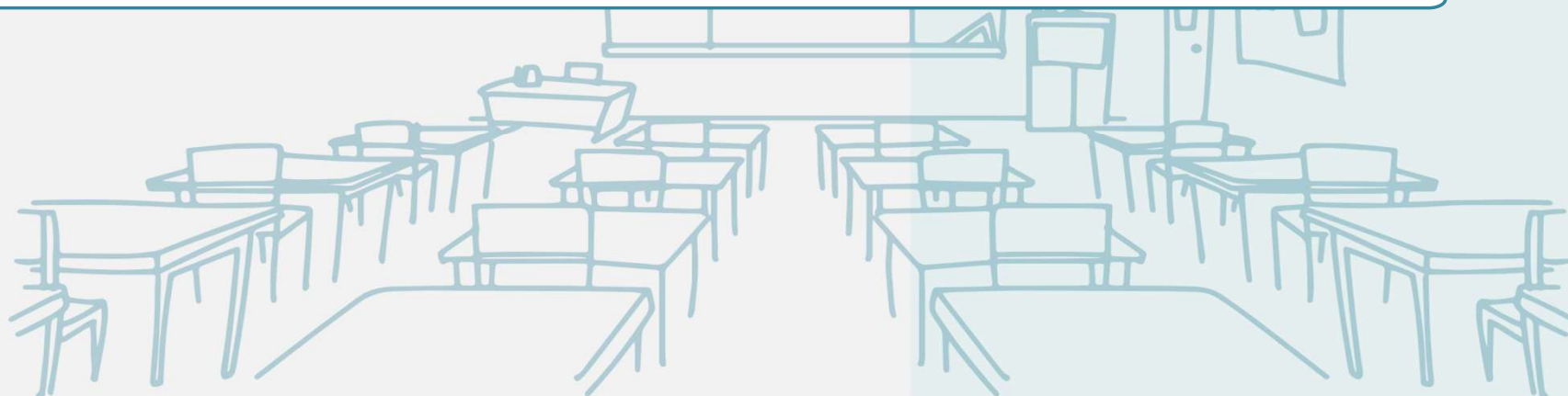
Jeżeli rodzic małoletniego posiadał Kartę Polaka, ale utraciła ona ważność z powodu uzyskania pozwolenia na pobyt stały, przepis ust. 1 stosuje się tak, **jakby** rodzic posiadał kartę.

art. 16 ust. 4 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o Karcie Polaka

4

W zakresie pisowni prefiksów uzupełnienie reguły ogólnej:

W języku polskim przedrostki – rodzime i obce – pisze się **łącznie z wyrazami zapisywanymi małą literą**. Jeśli wyraz zaczyna się **od wielkiej litery**, po przedrostku stawia się **łącznik**, np. *super-Europejczyk*, *eks-Amerykanin*.

Przypomnijmy

W językoznawstwie prefiks (przedrostek) to element językowy dodawany na początku słowa, aby utworzyć nowe słowo lub zmienić znaczenie istniejącego, np.

prze + prowadzić = przeprowadzić

kontr + argument = kontrargument

sub + konto = subkonto

Przypomnijmy

Łącznik (dywiz) to krótka kreska, którą umieszczamy między elementami wyrazu złożonego bez spacji po lewej i prawej stronie.

Łącznik (dywiz) jest nagminnie mylony z myślnikiem (półpauzą) – dłuższą kreską, po której obu stronach są spacje. **Łącznik** jest **znakiem ortograficznym**, który służy do łączenia wyrazów. Myślnik jest zaś znakiem interpunkcyjnym.

eks-Amerykanin, inaczej – były Amerykanin

↑
łącznik

↑
myślnik

W zakresie pisowni prefiksów (zasada nakazująca określoną pisownię)

Wprowadzenie **jednolitej łącznej pisowni** części *niby-*, *quasi-* z wyrazami zapisywanymi małą literą, np.

*nibyartysta, nibygotyk, nibyludowy, nibyorientalny,
nibyromantycznie;*

*nibybłona, nibyjagoda, nibykłós, nibyliść, nibynóżki, nibytorebka;
quasiopiekun, quasinauka, quasipostępowy, quasiromantycznie,*

przy zachowaniu pisowni z łącznikiem przed wyrazami zapisywanymi wielką literą, np. *niby-Polak, quasi-Anglia.*

Przypomnijmy

Zgodnie z obecnymi zasadami pisownia cząstek *niby-*, *quasi-* stanowi wyjątek od reguły ogólnej (ponadto z wyjątkiem od tego wyjątku...).

Piszemy:

niby-artysta, *niby-ludowy*, *quasi-nauka*, *quasi-postępowy*,

ALE

w terminach przyrodniczych i astronomicznych *niby-* zapisujemy łącznie, np.

nibybłona, *nibyjagoda*, *nibynóżki*, *nibygwiazda*.

Zapamiętaj

Od 1 stycznia 2026 r. **to się zmieni**. Częstki *niby-* i *quasi-* będziemy pisać tak jak wszystkie inne przedrostki rodzime i obce z wyrazami zapisywanymi małą literą, czyli łącznie, np.

*nibyartysta, pseudoartysta,
quasinauka, pseudonauka.*

Łącznik pozostanie tylko w wyrazach pisanych wielką literą, np.

niby-Francuz, quasi-Norweg.

1.3. Celem ochrony gatunków roślin, zwierząt i grzybów, i ich siedlisk, jest: [...]

4) stwarzanie warunków środowiskowych sprzyjających utrzymaniu właściwego stanu ochrony rzadkich lub zagrożonych gatunków dziko występujących grzybów, porostów, zwierząt i roślin, takich jak: [...]

nibypłucnik dyskretny (*Cetrelia cetrarioides*), nibypłucnik klasztorny (*Cetrelia monachorum*), nibypłucnik wątpliwy (*Cetrelia olivetorum*) [...].

załącznik do rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 6 lipca 2021 r.
w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Tatrzańskiego Parku Narodowego

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie: [...] rodzaje i typy badań (opisowe, diagnostyczne, wyjaśniające, weryfikacyjne, projektujące, porównawcze, eksperymentalne i **quasi-eksperymentalne** [...]).

załącznik nr 2 do rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego
z dnia 25 lipca 2019 r. w sprawie standardu kształcenia przygotowującego
do wykonywania zawodu nauczyciela

OD 1 STYCZNIA 2026 R. NAPISZEMY:

quasieksperymentalne

Budowlę morską, do której dobijają i cumują jednostki pływające o zróżnicowanych parametrach, wyposaża się w urządzenia odbojowe ciągłe lub **quasi-ciągłe**.

§ 203 ust. 2 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 4 marca 2025 r.
w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać morskie
budowle hydrotechniczne i ich usytuowanie

OD 1 STYCZNIA 2026 R. NAPISZEMY:

quasiciągłe

W zakresie pisowni prefiksów (zasada fakultatywna)

Dopuszczenie rozdzielnej pisowni z wyrazami zapisywanymi małą literą części takich jak *super-*, *ekstra-*, *eko-*, *wege-*, *mini-*, *maksi-*, *midi-*, *mega-*, *makro-*, które mogą występować również jako samodzielne wyrazy, np.

miniwieża lub *mini wieża*, bo jest możliwe: *wieża (w rozmiarze) mini*;
superpomysł lub *super pomysł*, bo jest możliwe: *pomysł super*;
ekstrazarobki lub *ekstra zarobki*, bo jest możliwe: *zarobki ekstra*;
ekożywność lub *eko żywność*, bo jest możliwe: *żywność eko*.

Przypomnijmy

Zgodnie z obecnymi zasadami wszystkie przedrostki, a więc także części: **super-**, **ekstra-**, **eko-**, **wege-**, **mini-**, **maksi-**, **mega-**, **makro-**, należy z wyrazami pospolitymi pisać łącznie, np. *supertalent*, *superprzedszkole*, *minizakład*, *ekoelektrownia* itd.

Jednak wiele osób zapisuje je rozdzielnie:

super talent, *super przedszkole*, *super urząd*;
mini komora, *mini studio*;
eko innowacje, *eko turystyka*.

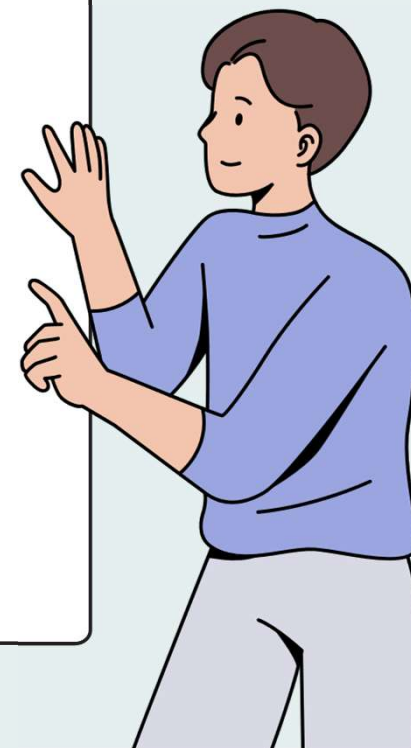
Zapamiętaj

Od 1 stycznia 2026 r. wymienione części **będzie można pisać rozdzielnie z wyrazami zapisywanymi małą literą** – pod warunkiem że w danym połączeniu te części mogą wystąpić jako samodzielne wyrazy.

Testem na samodzielność jest możliwość zmiany szyku przy zachowaniu tego samego znaczenia, np.

superoferata lub *super oferta*, bo można powiedzieć *oferata super*.

Jeśli wyraz zaczyna się **od wielkiej litery, poprawna jest jedynie pisownia z łącznikiem** (tu się nic nie zmienia), np. *super-Europejczyk*, *super-ZUS*, *eko-Europa*.

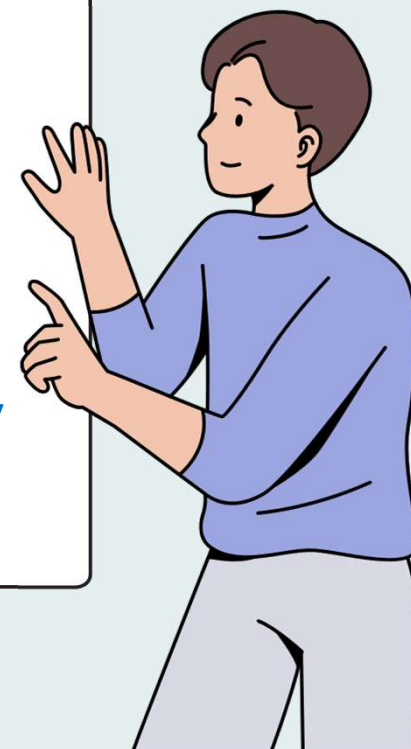

Zapamiętaj

Pamiętajmy, że zasada dotycząca pisowni części, które mogą występować jako samodzielne wyrazy, jedynie **dopuszcza pisownię rozdzielną**, natomiast nadal **jest zalecana pisownia łączna**.

Dotyczy to zwłaszcza zdefiniowanych terminów i pojęć z różnych dziedzin.

Dlatego w aktach prawnych – również ze względu na konieczność zachowania spójności – wciąż obowiązywać będzie pisownia łączna takich wyrazów, jak *ekoinnowacja*, *ekozarządzanie*, *makroekonomiczny* czy *mikroprzedsiębiorca*.

[...] „**eko**innowacja” oznacza technologię innowacyjną wraz z metodyką testów, zatwierdzoną przez Komisję zgodnie z niniejszym rozporządzeniem [...].

art. 2 pkt 2 rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 2023/2767 z dnia 13 grudnia 2023 r. ustanawiającego procedurę zatwierdzania i poświadczania technologii innowacyjnych umożliwiających zmniejszenie emisji CO₂ pochodzących z samochodów osobowych i lekkich pojazdów użytkowych na podstawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/63

ustawa z dnia 15 lipca 2011 r. o krajowym systemie **eko**zarządzania i audytu (EMAS)

System zarządzania ryzykiem w domu maklerskim uwzględnia otoczenie **makroekonomiczne** oraz cykl koniunkturalny domu maklerskiego.

art. 110b ust. 2a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi

[...] **mikroprzedsiębiorca** – **mikroprzedsiębiorstwo** w rozumieniu załącznika I do rozporządzenia nr 651/2014 [...].

§ 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 5 marca 2025 r.
w sprawie szczegółowych warunków udzielania przez Narodowy Fundusz Ochrony
Środowiska i Gospodarki Wodnej pomocy publicznej na inwestycje w magazynowanie
energii elektrycznej i związaną z nimi infrastrukturę

§ 8. Korekcyjne współczynniki dyspozycyjności dla poszczególnych grup technologii dla aukcji uzupełniającej dla okresu dostaw od dnia 1 lipca 2025 r. do dnia 31 grudnia 2025 r. wynoszą: [...]

9) 96,11 % – dla magazynów energii elektrycznej w postaci akumulatorów, kinetycznych zasobników energii i [superkondensatorów](#) [...].

obwieszczenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 24 lutego 2025 r. w sprawie parametrów aukcji uzupełniającej na drugą połowę 2025 r. obejmującą okres od dnia 1 lipca do dnia 31 grudnia

5

Wprowadzenie łącznej pisowni członu *pół-* w wyrażeniach:

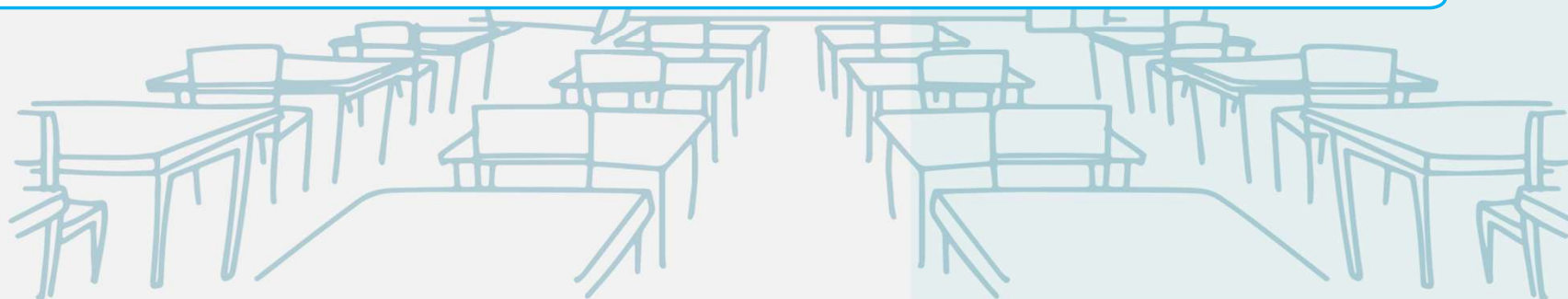
półzabawa, półnauka;

półzartem, półserio;

półspał, półczuwał,

(czyli w połączeniach dwóch wyrazów oznaczających jedno pojęcie)

oraz pisowni z łącznikiem w połączeniu typu: *pół-Polka, pół-Francuzka*
(odniesionym do osoby będącej w połowie Polką, w połowie Francuzką).

6

Dopuszczenie w parach wyrazów równorzędnych, podobnie lub identycznie brzmiących, występujących zwykle razem, trzech wersji pisowni:

- z łącznikiem, np. *tuż-tuż*; *trzask-prask*; *bij-zabij*;
- z przecinkiem, np. *tuż, tuż*; *trzask, prask*; *bij, zabij*;
- rozdzielnie, np. *tuż tuż*; *trzask prask*; *bij zabij*.

Podsumujmy

Kategoria	Stara pisownia	Nowa pisownia	Przykłady
Nie z imiesłowami przymiotnikowymi	łącznie – pisownia zalecana rozłącznie – pisownia dopuszczalna	bezwzględnie łącznie	<i>niepalący</i> lub <i>nie palący</i> → <i>niepalący</i>
Nie z przymiotnikami i przysłówkami odprzymiotnikowymi w stopniu wyższym i najwyższym	rozłącznie	łącznie	<i>nie droższy, nie najdroższy</i> → <i>niedroższy, nienajdroższy</i>
Cząstki <i>-bym, -byś, -by, -byśmy, -byście</i> ze spójnikami	łącznie	rozłącznie	<i>jednakbyśmy</i> → <i>jednak byśmy</i>
Cząstki <i>niby-, quasi-</i> z wyrazami zapisywanymi małą literą	z łącznikiem (z wyjątkiem terminów przyrodniczych i astronomicznych)	łącznie	<i>niby-artysta</i> → <i>nibyartysta</i> <i>quasi-nauka</i> → <i>quasinauka</i>

Kategoria	Stara pisownia	Nowa pisownia	Przykłady
Cząstki takie jak: <i>super-, ekstra-, eko-</i> z wyrazami pospolitymi	łącznie	łącznie – pisownia zalecana rozłącznie – pisownia dopuszczalna	<i>supertalent</i> → <i>supertalent</i> lub <i>super talent</i>
<i>Pół-</i> w połączeniach dwóch wyrazów pospolitych oznaczających jedno pojęcie	rozłącznie	łącznie	<i>pół zabawa, pół nauka</i> → <i>półzabawa, półnauka</i>
<i>Pół-</i> w połączeniach dwóch wyrazów pisanych wielką literą oznaczających jedno pojęcie	rozłącznie	z łącznikiem	<i>pół Polka, pół Francuzka</i> → <i>pół-Polka, pół-Francuzka</i>

Kategoria	Stara pisownia	Nowa pisownia	Przykłady
Pary wyrazów równorzędnych, podobnie lub identycznie brzmiących, występujących zwykle razem	z łącznikiem, z przecinkiem lub rozłącznie – zgodnie z zapisem w słowniku ortograficznym	z łącznikiem, z przecinkiem lub rozłącznie – zgodnie z wyborem piszącego	<i>tuż-tuż</i> → <i>tuż-tuż</i> <i>tuż, tuż</i> <i>tuż tuż</i>

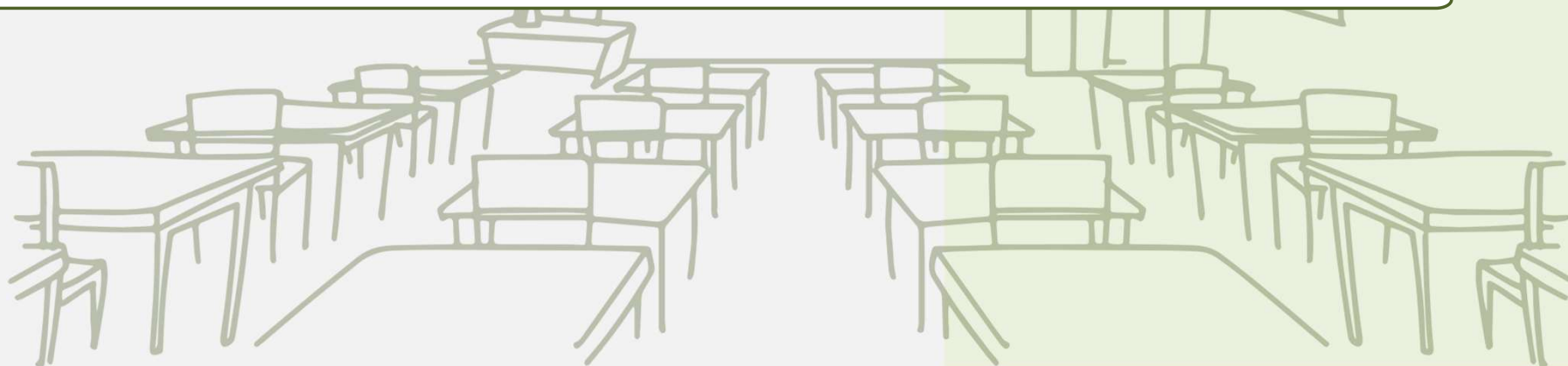
Zmiany w pisowni małą i wielką literą

1

Wprowadzenie pisowni **wielką literą nazw mieszkańców miast i ich dzielnic, osiedli i wsi**, np.

Warszawianin, Zgierzanin, Ochocianka, Mokotowianin, Nowohucianin, Chochołowianin.

CIEKAWOSTKA

Potoczne, żartobliwe czy nawet obraźliwe określenia (*angol/Angol*, *makaroniarz/Makaroniarz*, *pepik/Pepik*) będzie można zapisywać zarówno małą, jak i wielką literą – obie formy będą poprawne.

Do tej pory obowiązywała zasada, że takie nazwy piszemy małą literą.

Przypomnijmy

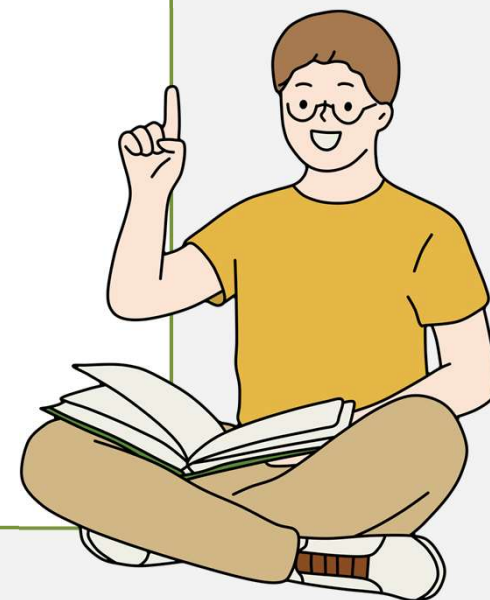
W myśl obecnie obowiązujących zasad pisowni nazw mieszkańców różnych obszarów geograficznych i jednostek administracyjnych jest dwojaka.

Nazwy mieszkańców części świata, państw, regionów, krain, obszarów geograficznych, prowincji itp. piszemy wielką literą, np. *Europejczyk*, *Hiszpanka*, *Sądeczanin* (mieszkaniec Sądecczyzny).

Nazwy mieszkańców miast i ich dzielnic, osiedli i wsi piszemy małą literą, np. *krakowianin*, *mokotowianka*, *sądeczanin* (mieszkaniec Nowego Sącza).

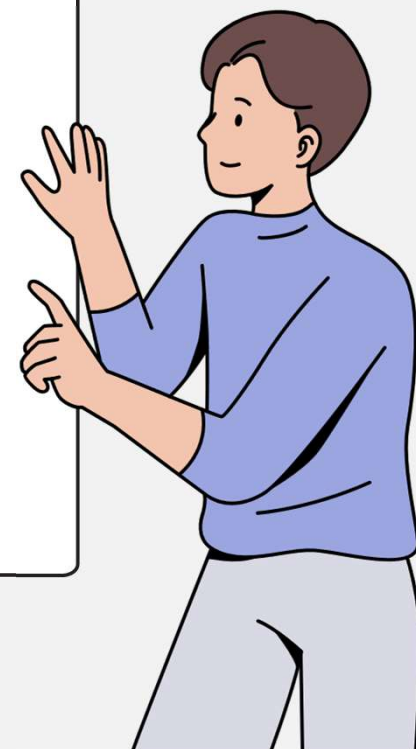
Zapamiętaj

Od 1 stycznia 2026 r. **nazwy osób** utworzone od wszystkich typów nazw geograficznych i nazw jednostek administracyjnych będziemy pisać wielką literą, np.

Meksykanin (1. 'mieszkaniec miasta Meksyk'; 2. 'obywatel Meksyku');

Rzymianin (1. 'mieszkaniec Rzymu'; 2. 'obywatel starożytnego państwa rzymskiego');

Sądeczanin (1. 'mieszkaniec Nowego Sącza'; 2. 'mieszkaniec Sądecczyzny').

Wprowadzenie pisowni wielką literą nazw mieszkańców miast i ich dzielnic, osiedli i wsi będzie miało największy wpływ na akty prawa miejscowego.

W aktach ogłaszanych w Dzienniku Ustaw i „Monitorze Polskim” nazwy te pojawiają się niezwykle rzadko. Może się jednak zdarzyć, że zostaną przywołane w jakichś programach lub okolicznościowych uchwałach Sejmu i Senatu.

Ofiarność, nieustanne dawanie świadectwa patriotyzmu i zaradności, przy tym humor, fantazja twórcza, odwaga, umiowanie wolności i swobody, wola przetrwania **warszawiaków** – to wszystko było udziałem stolicy i jej mieszkańców przez ostatnie czterysta lat.

oświadczenie Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 24 kwietnia 1996 r.
w sprawie 400-lecia Stołeczności Warszawy

OD 1 STYCZNIA 2026 R. NAPISZEMY:

Warszawiaków

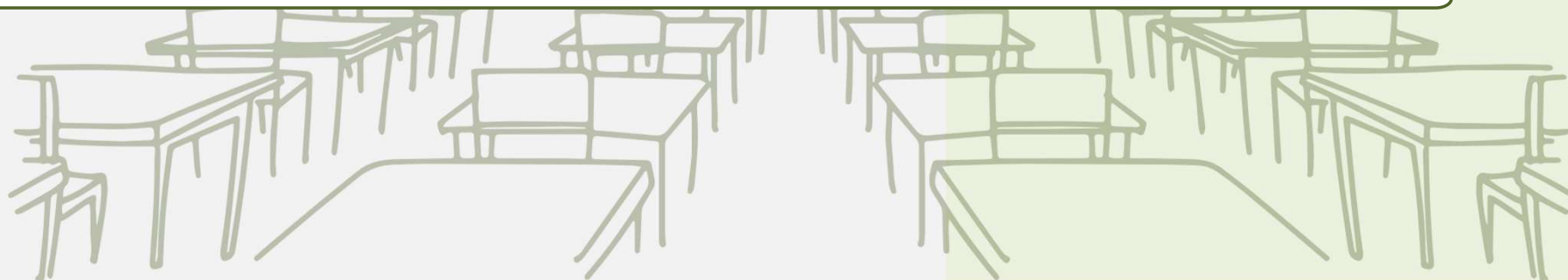
2

Dopuszczenie wariantywnej pisowni wielką lub małą literą wyrazów *cieśnina*, *góra*, *jaskinia*, *jezioro*, *kanal*, *morze*, *nizina*, *półwysep*, *przełęcz*, *przesmyk*, *przylądek*, *pustynia*, *wyspa*, *wyżyna*, *zatoka* itp., jeśli poprzedzają one nazwę geograficzną będącą rzeczownikiem w mianowniku, np.

Cieśnina Bosfor lub *cieśnina Bosfor*,

Góra Tabor lub *góra Tabor*,

Jezioro Gopło lub *jezioro Gopło*.

UWAGA

Wyrazy *miasto*, *wieś* poprzedzające nazwę miejscowości będącą rzeczownikiem w mianowniku nadal będziemy zapisywać małą literą, np.

miasto Kraków, wieś Janikowo.

Przypomnijmy

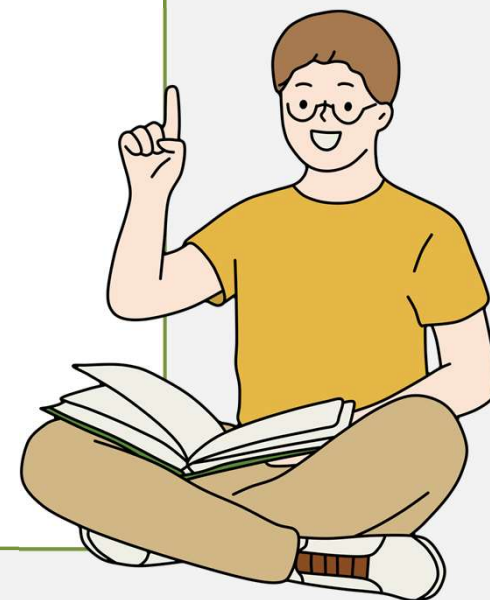
W myśl obecnie obowiązujących zasad pisownia wielowyrazowych nazw geograficznych jest uzależniona od **charakteru gramatycznego drugiego członu takiej nazwy**.

jeśli **jest rzeczownikiem w mianowniku**, to poprzedzające go określenie: *morze, góra, zatoka, półwysep, cieśnina, jezioro, wyspa, pustynia* itd. piszemy małą literą, np. *morze Bałtyk, morze Timor, góra Tabor, zatoka Karpentaria,*

jeśli **jest rzeczownikiem w dopełniaczu albo przymiotnikiem**, to wszystkie wyrazy zapisujemy wielkimi literami, np. *Morze Bałtyckie, Góra Kościuszki, Zatoka Gdańska.*

Zapamiętaj

Od 1 stycznia 2026 r. w nazwach zbudowanych według wzoru:

określenie gatunkowe

(tj. rzeczownik nazywający typ obiektu, np. *morze, jezioro, przylądek, cieśnina, półwysep, jaskinia, kanał* itd.)

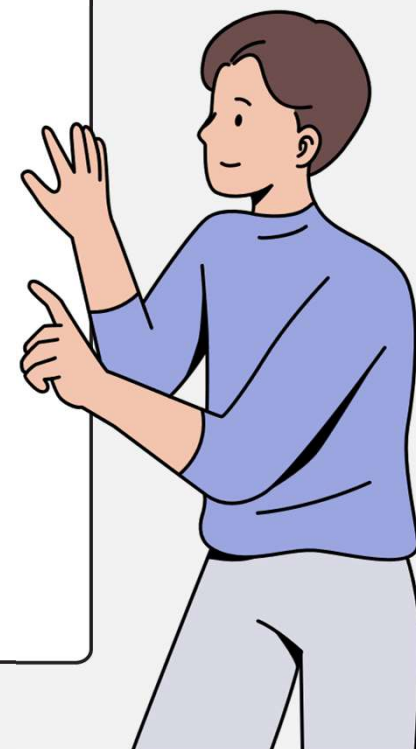
+

rzeczownik

w mianowniku

(np. *Timor, Gopło, Horn, Bosfor, Hel, Raj, La Manche*)

określenie gatunkowe będziemy mogli zapisywać małą lub wielką literą.

Przykładowe wielowyrazowe nazwy geograficzne zapisane zgodnie z nowymi zasadami

Cieśnina Bosfor lub ***cieśnina*** Bosfor,
Góra Tabor lub ***góra*** Tabor,
Jaskinia Raj lub ***jaskinia*** Raj,
Jezioro Gopło lub ***jezioro*** Gopło,
Kanał La Manche lub ***kanał*** La Manche,
Morze Marmara lub ***morze*** Marmara,
Półwysep Hel lub ***półwysep*** Hel,
Przylądek Horn lub ***przylądek*** Horn,
Pustynia Gobi lub ***pustynia*** Gobi,
Wyspa Uznam lub ***wyspa*** Uznam,
Wyżyna Ozark lub ***wyżyna*** Ozark.

Zapamiętaj

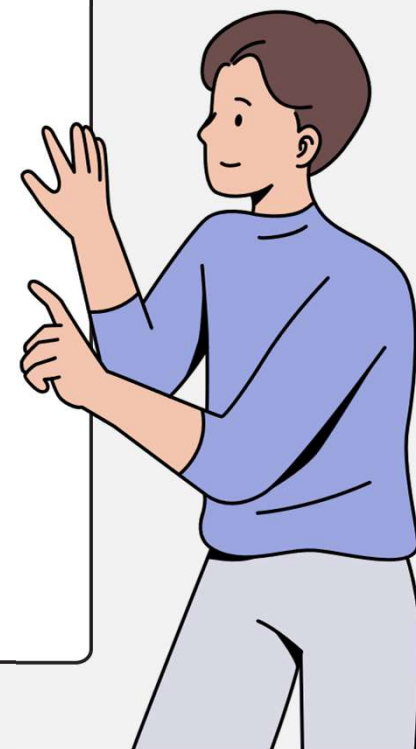
W aktach prawnych ta swoboda w pisowni będzie jednak miała pewne ograniczenia. Dla nas bowiem punktem odniesienia będą:

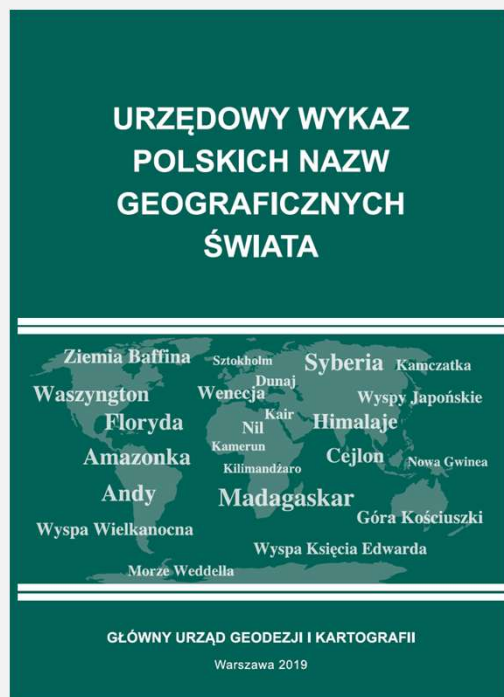
„Urzędowy wykaz polskich nazw geograficznych świata”
opracowany przez Komisję Standaryzacji Nazw Geograficznych
poza Granicami Rzeczypospolitej Polskiej działającą przy
Głównym Geodecie Kraju,

państwowy rejestr nazw geograficznych.

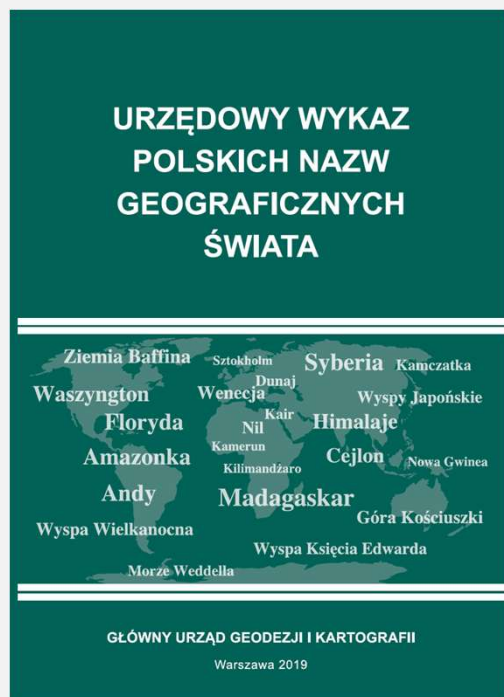
Urzędowy wykaz polskich nazw geograficznych świata

Wykaz jest opracowywany na podstawie rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 24 marca 2000 r. w sprawie trybu i zakresu działania Państwowej Rady Geodezyjnej i Kartograficznej i Komisji Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami Polski oraz zasad wynagradzania ich członków.

Zgodnie z § 3 ust. 3 tego rozporządzenia wykaz jest publikowany w celu **stosowania go przez podmioty wykonujące zadania publiczne na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.**

Urzędowy wykaz polskich nazw geograficznych świata

W wykazie są podane pełne, oficjalne nazwy danego obiektu, np.

Morze Marmara; Marmara Denizi; $40^{\circ}40'N$, $28^{\circ}15'E$

Morze Timor; Laut Timor; $9^{\circ}S$, $129^{\circ}E$ ($11^{\circ}S$, $128^{\circ}E$) [*również Australia, Timor Wschodni, Wyspy Ashmore i Cartiera*]

Góra Tabor; *hebr.* Har Tavor (*trl.*), Har Tawor (*trb.*); *arab.* Jabal aṭ-Ṭūr (*trl.*), Dżabal at-Tur (*trb.*); $32^{\circ}41'13''N$, $35^{\circ}23'25''E$

Zatoka Karpentaria; Gulf of Carpentaria; $14^{\circ}00'S$, $139^{\circ}00'E$

Urzędowy wykaz polskich nazw geograficznych świata

URZĘDOWY WYKAZ POLSKICH NAZW GEOGRAFICZNYCH ŚWIATA

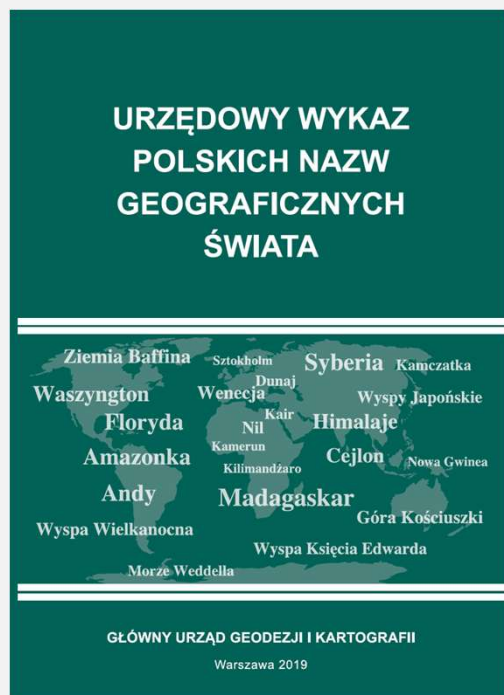
GŁÓWNY URZĄD GEODEZJI I KARTOGRAFII
Warszawa 2019

Jeżeli w oficjalnej nazwie nie ma wyrazu typu *morze*, *góra*, *zatoka*, *pustynia* itd., jest to sygnał, że taki wyraz jest tylko dodatkowym określeniem, które należy zapisać małą literą, np.

Gobi; Govi (*trl.*), Gowi (*trb.*); 45°00'N, 108°00'E (44°00'N, 108°00'E)

Dlatego – choć nowe zasady ortograficzne pozwalają nam na dwojaką pisownię – w akcie prawnym napiszemy **pustynia Gobi**.

Urzędowy wykaz polskich nazw geograficznych świata

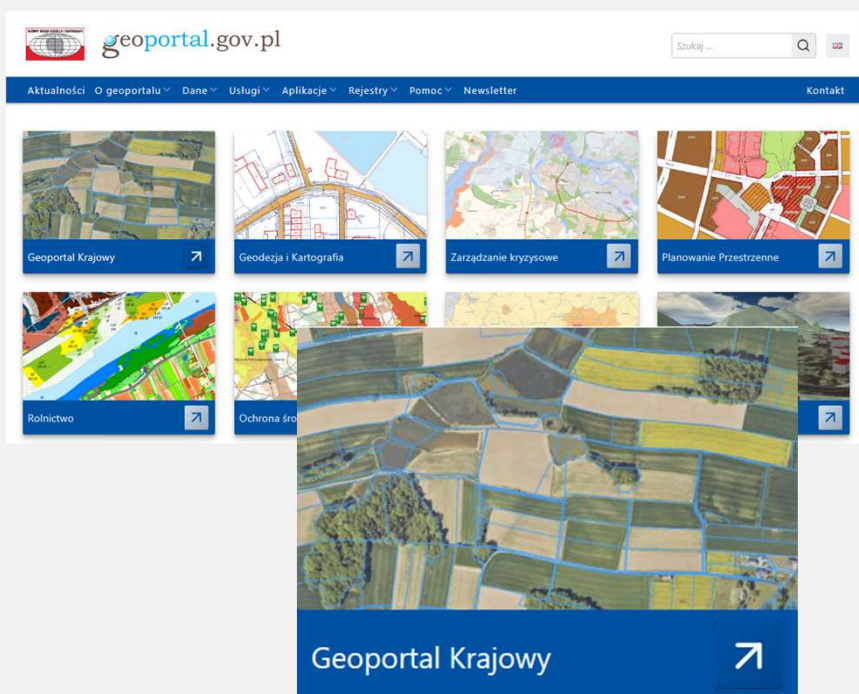

„Urzędowy wykaz polskich nazw geograficznych świata” jest dostępny na stronie: <https://www.gov.pl/web/ksng/urzedowy-wykaz-polskich-nazw-geograficznych-swiata2>.

Można go pobrać w formie pliku PDF.

Nie zawiera on jednak nazw obiektów w całości leżących na obszarze Polski.

Państwowy rejestr nazw geograficznych

Państwowy rejestr nazw geograficznych (PRNG) zawiera nazwy obiektów geograficznych położonych w całości lub w części na terytorium Polski.

Podstawę prawną tworzenia PRNG stanowi rozporządzenie Ministra Rozwoju, Pracy i Technologii z dnia 29 stycznia 2021 r. w sprawie państwowego rejestru nazw geograficznych.

PRNG jest prezentowany w serwisie <https://www.geoportal.gov.pl/>.

geoportal.gov.pl

PLIK WIDOK ANALIZY POBIERANIE DANYCH WYSZUKIWANIA

- Wyszukiwanie jednostek terytorialnych
- Wyszukiwanie nazw miejscowości
- Wyszukiwanie adresów
- Wyszukiwanie obszarów
- Wyszukiwanie działek
- Wyszukiwanie obiektów fizjograficznych
- Wyszukiwanie obiektów w podstawie współrzędnych
- Wyszukiwanie punktów kilometrowych drogi
- Wyszukiwanie sekcji map
- Wyszukiwanie przejazdów kolejowych
- Wyszukiwanie punktów osnowy geodezyjnej
- Wyszukiwanie arkuszy ortofotomapy
- Wyszukiwanie danych wysokościowych
- Wyszukiwanie danych (skorowidze)
- Wyszukiwanie metadanych

Geoportal krajowy

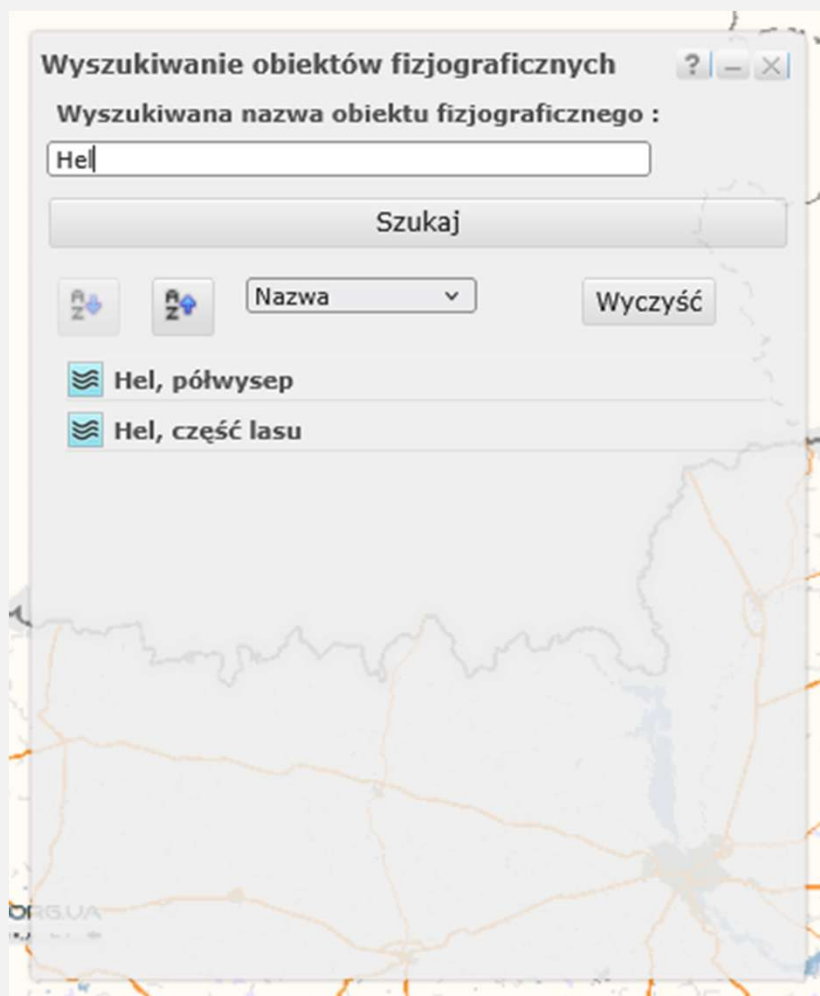
Zawartość mapy

Warstwy Wyszukaj warstwę Legenda

- ☒ Skorowidze
- ☒ Dane specjalistyczne
- ☒ Mapy tematyczne
- ☒ Dane topograficzne
 - ☐ Państwowy Rejestr Nazw Geograficznych
 - ☐ Sieć drogowa (OpenStreetMap)
 - ☐ Granice miast
 - ☐ Wizualizacja BDOT10k (WMTS)
 - ☐ Wizualizacja BDOT10k (WMS)
 - ☒ Statystyki obiektów BDOT10k
 - ☐ Wizualizacja topograficzna
 - ☐ OpenStreetMap
 - ☒ Wizualizacja BDOO
 - ☒ Przeglądowa mapa Europy - EuroGlobalMa
- ☒ Ortofotomapa
- ☒ Dane archiwalne

Układ współrzędnych mapy 1992 (EPSG 2180) X: 773267.29 Y: 177053.82 N: 54°43'08.70" E: 13°58'58.11" Aktualna Skala 1:4000000

Państwowy rejestr nazw geograficznych

Również w tym przypadku – choć nowe zasady ortograficzne pozwalają nam zapisać wyraz *półwysep* zarówno małą, jak i wielką literą – w akcie prawnym zastosujemy pisownię: *półwysep Hel*.

Akwenem chronionym na podstawie przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami jest **Cieśnina Dziwna** [...].

Dla rozmieszczenia inwestycji celu publicznego wyznacza się następujące podakweny i akweny na rzecz istniejących i planowanych inwestycji: [...] akweny: ZKA10.S, ZKA.6.R, ZKA.3.T i ZKA.11.R umożliwiające utrzymywanie podmorskiego kabla elektroenergetycznego 15 kV w rurze ochronnej pod dnem **cieśniny Dziwny** [...].

załączniki nr 1 do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 kwietnia 2025 r.
w sprawie przyjęcia planu zagospodarowania przestrzennego morskich wód
wewnętrznych Zalewu Kamieńskiego

Dziwna, cieśnina (geoportal.gov.pl) → piszemy więc: **cieśnina Dziwna**

Inwestycjami dla Odry są następujące inwestycje: [...] roboty budowlane polegające na budowie budowli stabilizującej poziom wody w **jeziorze Wielimie** [...].

art. 2 pkt 47 ustawy z dnia 13 lipca 2023 r. o rewitalizacji rzeki Odry

Wielimie, jezioro (geoportal.gov.pl) → piszemy więc: **jezioro Wielimie**

Wielkość zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych **Wyspy Wolin, Wyspy Uznam** i Karsibór zawarto w załączniku nr 9 do rozporządzenia.

§ 17 ust. 2 rozporządzenia nr 3/2014 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Szczecinie z dnia 3 czerwca 2014 r. w sprawie ustalenia warunków korzystania z wód regionu wodnego Dolnej Odry i Przymorza Zachodniego

Wolin, wyspa (geoportal.gov.pl) → piszemy więc: **wyspa Wolin**

Uznam, wyspa (geoportal.gov.pl) → piszemy więc: **wyspa Uznam**

Krótkie ćwiczenie

Rozwiązanie ćwiczenia

Zwiedził pałac Na Wodzie, pałac Krasińskich i planował jeszcze zobaczyć Pałac Staszica, pałac Radziwiłłów i Pałac Namiestnikowski. Chciał też koniecznie pójść do ogrodu Saskiego. Wcześniej jednak umówił się ze znajomymi na placu Bankowym.

Przypomnijmy

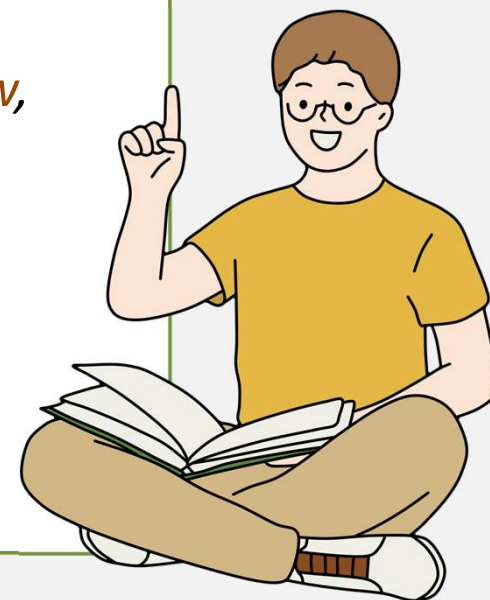
Dlaczego takie rozwiązanie ćwiczenia jest dziś poprawne?

Obecne zasady nakazują, by w nazwach obiektów przestrzeni publicznej stojący na początku wyraz *pałac, ogród, park, plac, aleja, kopiec, bulwar* itd. pisać **małą literą**. Powinniśmy więc napisać: *pałac Na Wodzie, pałac Krasińskich, pałac Radziwiłłów, ogród Saski* i *plac Bankowy*.

Od tej zasady są jednak **wyjątki**. Są nimi: *Pałac Kultury i Nauki, Pałac Staszica, Pałac Elizejski, Pałac Namiestnikowski*. W tych nazwach wyraz „pałac” powinniśmy zapisać wielką literą.

3

W nazwach obiektów przestrzeni publicznej wprowadzenie pisowni **wielką literą** stojącego na początku wyrazu *aleja, brama, bulwar, osiedle, plac, park, kopiec, kościół, klasztor, pałac, willa, zamek, most, molo, pomnik, cmentarz* (przy utrzymaniu pisowni **małą literą** wyrazu *ulica*), np.

ulica Józefa Piłsudskiego, Aleja Róż, Brama Warszawska, Plac Zbawiciela, Park Kościuszki, Kopiec Wandy, Kościół Mariacki, Pałac Czartoryskich, Zamek Książ, Most Poniatowskiego, Pomnik Ofiar Getta, Cmentarz Rakowicki.

Stojący na początku nazwy wyraz określający rodzaj obiektu traktuje się jako część nazwy własnej i pisze się wielką literą.

Dlatego po reformie ortografii rozwiązanie naszego ćwiczenia będzie wyglądało inaczej:

OD 1 STYCZNIA 2026 R. NAPISZEMY:

Zwiedził Pałac na Wodzie, Pałac Krasińskich i planował jeszcze zobaczyć Pałac Staszica, Pałac Radziwiłłów i Pałac Namiestnikowski. Chciał też koniecznie pójść do Ogrodu Saskiego. Wcześniej jednak umówił się ze znajomymi na Placu Bankowym.

Przykładowe nazwy obiektów przestrzeni publicznej zapisane zgodnie z nowymi zasadami

Aleja Marszałka Józefa Piłsudskiego, **Aleja** Róż, **Aleje** Jerozolimskie;
Cmentarz Centralny, **Cmentarz** Łyczakowski, **Cmentarz** Rakowicki;
Kościół Mariacki, **Kościół** św. Krzyża;
Most Poniatowskiego, **Rondo** im. Kresowiaków;
Pomnik Ofiar Getta, **Pomnik** Poległym i Pomordowanym na Wschodzie;
Pałac pod Baranami, **Pałac** Staszica, **Willa** pod Sową;
Zamek Książ, **Zamek** Ujazdowski;
Ogród Saski, **Park** im. Janusza Kusocińskiego, **Park** Kościuszki;
Plac na Rozdrożu, **Plac** Trzech Krzyży, **Plac** Zbawiciela;

ALE

ulica Józefa Piłsudskiego, **ulica** Przy Bażantarni, **ulica** 3 Maja.

Strona odwrotna (rewers):

centralnie, na wyodrębnionej płaszczyźnie wypełnionej falistymi liniami fragment wizerunku **pałacu Branickich** w Białymstoku.

załącznik nr 1 do zarządzenia nr 23/2020 Prezesa Narodowego Banku Polskiego z dnia 8 października 2021 r. w sprawie ustalenia wzorów, próby, masy i wielkości emisji monet o wartości nominalnej 5 zł, z serii „Odkryj Polskę” – pałac Branickich w Białymstoku

OD 1 STYCZNIA 2026 R. NAPISZEMY:

Pałacu Branickich w Białymstoku

Obszar pomnika historii „Sulejów – zespół opactwa cystersów” obejmuje **kościół pod wezwaniem Najświętszej Marii Panny i św. Tomasza Kantuaryjskiego (Becketa)** wraz z kapitułarzem oraz pozostałościami południowego i zachodniego skrzydła klasztorowego [...].

§ 3 ust. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 października 2012 r. w sprawie uznania za pomnik historii „Sulejów – zespół opactwa cystersów”

OD 1 STYCZNIA 2026 R. NAPISZEMY:

obejmuje **Kościół pod wezwaniem Najświętszej Marii Panny i św. Tomasza Kantuaryjskiego (Becketa)**

- 1) Blechnarka, **cerkiew** św. św. Kosmy i Damiana,
- 2) Dziurdziów, **cerkiew** Narodzenia Najświętszej Marii Panny,
- 3) Hańczowa, **cerkiew** Opieki Najświętszej Marii Panny [...].

załącznik do ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. o uregulowaniu stanu prawnego
niektórych nieruchomości pozostających we władaniu Polskiego
Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego

OD 1 STYCZNIA 2026 R. NAPISZEMY:

Blechnarka, **Cerkiew** św. św. Kosmy i Damiana,
Dziurdziów, **Cerkiew** Narodzenia Najświętszej Marii Panny,
Hańczowa, **Cerkiew** Opieki Najświętszej Marii Panny [...].

pomost przy nabrzeżu Bytomskim
pomost osobowy przy nabrzeżu Obrońców Westerplatte
tor podejściowy do pirsu Węglowego
tor podejściowy do pirsu Rudowego

załącznik do rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 24 listopada 2021 r.
w sprawie określenia akwenów portowych oraz ogólnodostępnych obiektów,
urządzeń i instalacji wchodzących w skład infrastruktury portowej dla każdego
portu o podstawowym znaczeniu dla gospodarki narodowej

OD 1 STYCZNIA 2026 R. NAPISZEMY:

Nabrzeżu Bytomskim,
Nabrzeżu Obrońców Westerplatte,
Pirsu Węglowego,
Pirsu Rudowego

Wśród dotychczas ogłoszonych aktów prawnych są i takie, które można by uznać za „prekursorskie” w zakresie pisowni wielką literą wszystkich członów nazw obiektów przestrzeni publicznej.

Dla uczczenia jubileuszu stulecia odrodzenia się niepodległej Rzeczypospolitej, aby przywrócić historyczny kształt reprezentacyjnej przestrzeni **Placu Marszałka Józefa Piłsudskiego** w Warszawie zniszczonej w czasie II wojny światowej [...].

Art. 1. Ustawa określa:

- 1) zasady przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie odbudowy **Pałacu Saskiego**, **Pałacu Brühla** oraz kamienic przy ulicy Królewskiej w Warszawie; [...].

ustawa z dnia 11 sierpnia 2021 r. o przygotowaniu i realizacji inwestycji
w zakresie odbudowy Pałacu Saskiego, Pałacu Brühla oraz kamienic przy ulicy
Królewskiej w Warszawie

§ 4. Ustala się siedziby i obszary właściwości prokuratur rejonowych: [...]

17) w obszarze właściwości Prokuratury Okręgowej w Lublinie: [...]

e) Prokuraturę Rejonową Lublin-Południe w Lublinie dla części miasta Lublin w granicach przebiegających [...] środkiem ul. Lipowej do **Ogrodu Saskiego**, wschodnią granicą **Ogrodu Saskiego** do ul. Leszczyńskiego [...].

rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 lutego 2016 r. w sprawie utworzenia Wydziałów Zamiejscowych Departamentu do Spraw Przestępczości Zorganizowanej i Korupcji Prokuratury Krajowej, prokuratur regionalnych, okręgowych i rejonowych oraz ustalenia ich siedzib i obszarów właściwości

UWAGA

Konsekwencją zmiany pisowni obiektów przestrzeni publicznej jest też inne ujęcie **pisowni skrótów**.

Skróty wyrazów występujących w nazwach własnych zapisuje się następująco:

od małej litery, gdy wyraz skracany jest pisany małą literą, np.

*ulica Jana Kochanowskiego – **ul.** Jana Kochanowskiego,*

od wielkiej litery, gdy wyraz skracany jest pisany wielką literą, np.

*Aleja Mickiewicza – **Al.** Mickiewicza,*

*Plac Narutowicza – **Pl.** Narutowicza.*

UWAGA

ale małą literę stosuje się w zapisie skrótów wyrazów typu: *generał, ojciec, siostra, brat, błogosławiona, profesor, święty*, występujących wewnątrz nazwy własnej, np.

Klasztor Ojców Karmelitów – Klasztor oo. Karmelitów;

Kościół Sióstr Zmartwychwstanek – Kościół ss. Zmartwychwstanek;

ulica Generała Stanisława Maczka – ul. gen. Stanisława Maczka;

Plac Profesora Władysława Bartoszewskiego – Pl. prof. Władysława Bartoszewskiego;

ulica Świętego Jana – ul. św. Jana;

Kościół Świętej Katarzyny – Kościół św. Katarzyny.

§ 4. Ustala się siedziby i obszary właściwości prokuratur rejonowych:

- 1) w obszarze właściwości Prokuratury Okręgowej w Białymstoku:
 - a) Prokuraturę Rejonową Białystok-Północ w Białymstoku dla części miasta Białystok w granicach przebiegających [...] wzdłuż tej linii kolejowej do przecięcia z al. Jana Pawła II, środkiem al. Jana Pawła II w kierunku wschodnim [...].

rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 lutego 2016 r. w sprawie utworzenia Wydziałów Zamiejscowych Departamentu do Spraw Przestępczości Zorganizowanej i Korupcji Prokuratury Krajowej, prokuratur regionalnych, okręgowych i rejonowych oraz ustalenia ich siedzib i obszarów właściwości

OD 1 STYCZNIA 2026 R. NAPISZEMY:

przecięcia z Al. Jana Pawła II, środkiem Al. Jana Pawła II

§ 4. Ustala się siedziby i obszary właściwości prokuratur rejonowych:

- 1) w obszarze właściwości Prokuratury Okręgowej w Białymstoku:
 - a) Prokuraturę Rejonową Białystok-Północ w Białymstoku dla części miasta Białystok w granicach przebiegających [...] dalej w kierunku południowo-wschodnim wzdłuż rzeki Biała do pl. Antonowicza [...].

rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 lutego 2016 r. w sprawie utworzenia Wydziałów Zamiejscowych Departamentu do Spraw Przestępczości Zorganizowanej i Korupcji Prokuratury Krajowej, prokuratur regionalnych, okręgowych i rejonowych oraz ustalenia ich siedzib i obszarów właściwości

OD 1 STYCZNIA 2026 R. NAPISZEMY:

do pl. Antonowicza

4

Wprowadzenie pisowni wielką literą wszystkich członów (oprócz przyimków i spójników) w wielowyrazowych **nazwach lokali usługowych i gastronomicznych oraz instytucji kultury**, np.

Apteka pod Orłem, Bar Flisak, Hotel Campanille, Hotel pod Różą, Hotel Zamkowy, Kawiarnia Literacka, Karczma Słupska, Kino Charlie, Księgarnia Naukowa, Kwaciarnia Flora, Pierogarnia Krakowiacy, Pizzeria Napoli, Restauracja pod Żaglami, Restauracja Sielanka, Teatr Rozmaitości, Teatr Wielki, Trattoria Santa Lucia, Winiarnia Bachus, Zajazd u Kmicica.

UWAGA

Jeśli wyrazy typu: *apteka, bar, hotel, kawiarnia, restauracja, zajazd* uznaje się za określenia rodzajowe, które poprzedzają właściwą nazwę, wówczas można je zapisywać małą literą, np.

apteka Pod Orłem, bar Flisak, kino Charlie, zajazd U Kmicica.

5

Wprowadzenie pisowni wielką literą wszystkich członów (oprócz przyimków i spójników oraz wyrazów typu imienia) w **nazwach orderów, medali, odznaczeń, nagród i tytułów honorowych**, np.

Brązowy Krzyż Zasługi, Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski, Order Legii Honorowej, Order Orła Białego, Order Wojenny Virtuti Militari;

Literacka Nagroda Europy Środkowej Angelus, Nagroda Kioto, Nagroda Literacka Gdynia, Nagroda Nobla, Nagroda Pulitzera, Nagroda Rektora za Wybitne Osiągnięcia Naukowe;

Ambasador Polszczyzny, Honorowy Obywatel Miasta Krakowa, Mistrz Mowy Polskiej.

UWAGA

Jeśli twórcy nagrody bądź odznaczenia nie umieścili w ich nazwie wyrazów *nagroda*, *medal*, *odznaka*, tj. potraktowali je jak określenia rodzajowe, wyrazy te można zapisać małą literą, np.

*nagroda **Paszport Polityki**, nagroda **Polskie Noble**, nagroda **Skrzydła Ikar**,
medal **Sprawiedliwy wśród Narodów Świata**, odznaka **Strażak Wzorowy**.*

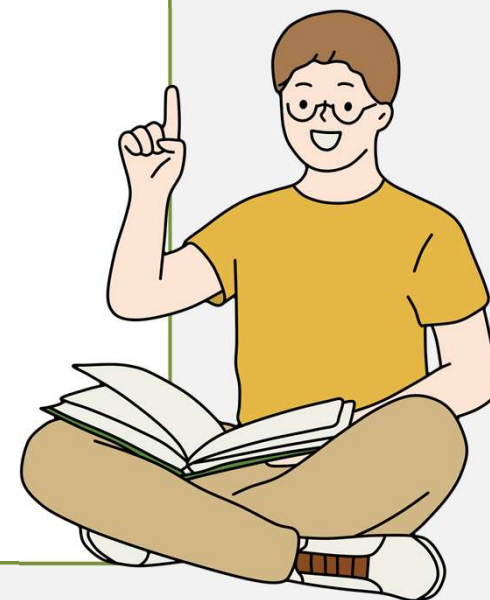
Przypomnijmy

Obecnie wielkimi literami piszemy nazwy tych orderów, medali, odznaczeń, nagród itp., których **drugi człon** występuje **w dopełniaczu** lub które mają bliższe **określenie przymiotnikowe**, np.:

Medal Wojska Polskiego, Odznaka Kościuszkowska.

W innych wypadkach uznaje się, że rzeczowniki *order, odznaka, medal, nagroda* itp. nie wchodzą w skład nazwy własnej i są zapisywane małą literą, np.

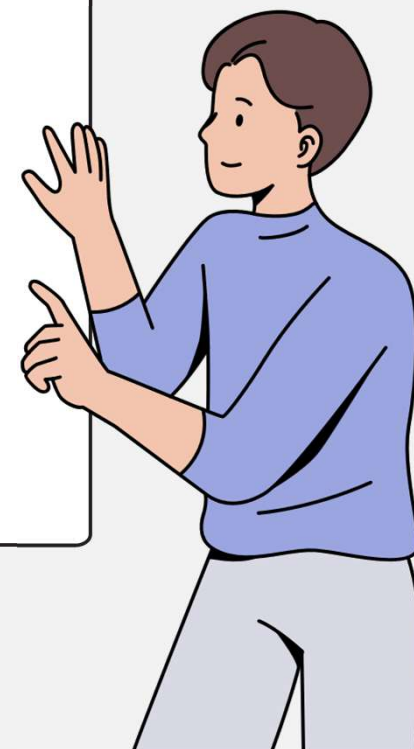
odznaka „Za Zasługi dla Obrony Cywilnej”, medal „Zasłużonym na Polu Chwały”, nagroda Polskie Noble.

Zapamiętaj

Od 1 stycznia 2026 r. **bez względu na to, jaką formę ma drugi człon nazwy orderu, medalu czy odznaczenia** – czy jest rzeczownikiem w mianowniku, czy rzeczownikiem w dopełniaczu, czy przymiotnikiem – **wszystkie człony nazwy będziemy zapisywać wielką literą.**

Jeżeli jednak będzie nam zależało na podkreśleniu, że wyraz *nagroda, medal, odznaka* nie wchodzi w skład właściwej nazwy, to nadal będziemy mogli użyć małej litery.

Art. 1. Ustanawia się odznaczenie: **Medal Stulecia Odzyskanej Niepodległości**, zwany dalej „Medalem”, jako dowód wdzięczności oraz wyraz szacunku dla osób, które położyły szczególne zasługi w służbie Państwu i społeczeństwu.

ustawa z dnia 15 czerwca 2018 r. o ustanowieniu Medalu Stulecia Odzyskanej Niepodległości

Art. 6b. 1. Osobie fizycznej, osobie prawnej i jednostce organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej zasłużonym dla idei pamięci narodowej nadaje się **medal „Opiekun Miejsc Pamięci Narodowej”**, zwany dalej „medalem”.

ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach

Art. 364a. 1. Za szczególne zasługi dla szkolnictwa wyższego i nauki, w tym za wybitne osiągnięcia w zakresie działalności naukowej, dydaktycznej lub organizacyjnej, może zostać nadany **Medal „Zasłużony dla Nauki Polskiej Sapientia et Veritas”**, zwany dalej „Medalem”.

ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce

OBECNIE

poprawnie tylko: **medal „Zasłużony dla Nauki Polskiej Sapientia et Veritas”**

OD 1 STYCZNIA 2026 R.

poprawnie również: **Medal „Zasłużony dla Nauki Polskiej Sapientia et Veritas”**

§ 1. Ustanawia się **odznakę honorową „Za Zasługi dla Turystyki”**, zwaną dalej „odznaką”.

rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 sierpnia 2002 r. w sprawie ustanowienia odznaki honorowej „Za Zasługi dla Turystyki”, ustalenia jej wzoru, zasad i trybu nadawania oraz sposobu noszenia

§ 1. 1. Ustanawia się **Odznakę Honorową za Zasługi dla Legislacji**, zwaną dalej „odznaką”.

rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 stycznia 2015 r. w sprawie ustanowienia Odznaki Honorowej za Zasługi dla Legislacji, ustalenia jej wzoru, zasad i trybu nadawania oraz noszenia

OBECNIE

poprawnie tylko: **odznaka honorowa „Za Zasługi dla Turystyki”**

OD 1 STYCZNIA 2026 R.

poprawnie również: **Odznaka Honorowa za Zasługi dla Legislacji**

Art. 36. 1. Ustanawia się **odznakę „Za zasługi dla więziennictwa”**.

ustawa z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej

Art. 672. 1. Medal za zasługi dzieli się na 3 stopnie:

1) I stopień – **Złoty Medal „Za zasługi dla obronności kraju”** [...]

ustawa z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny

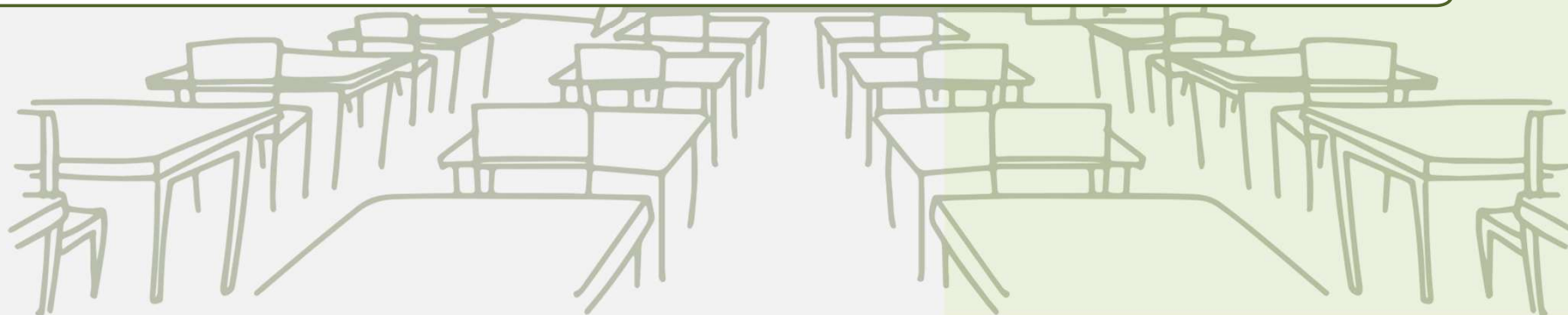

Pisownia **odznaka „Za zasługi dla więziennictwa”** i **Medal „Za zasługi dla obronności kraju”** nie jest zgodna ani z obecnymi, ani z nowymi zasadami ortograficznymi.

6

Ujednolicenie zapisu (małą literą) przymiotników tworzonych od nazw osobowych, bez względu na to, czy ich interpretacja jest dzierżawcza (odpowiadają na pytanie *czyj?*), czy też jakościowa (odpowiadają na pytanie *jaki?*), np.

dramat szekspirowski, epoka zygmuntońska, koncert chopinowski, koncepcja kartezjańska, filozofia sokratejska, dialogi platońskie, wiersz miłoszowski.

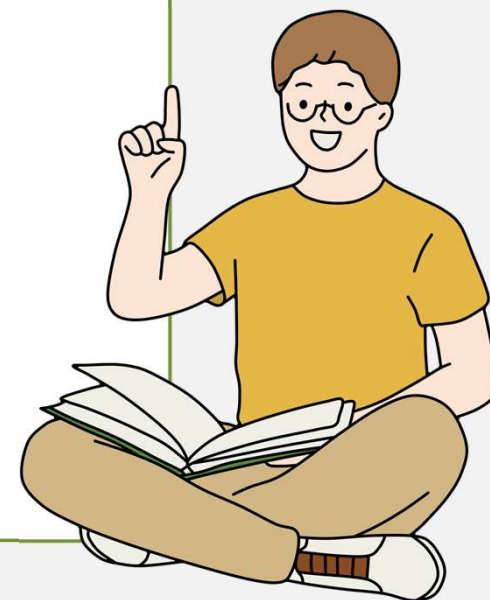

Przypomnijmy

Obecnie zasady uzależniają pisownię przymiotników tworzonych od nazw osobowych od ich znaczenia, np.

komedia Molierowska (czyja?) – to komedia napisana przez Moliera

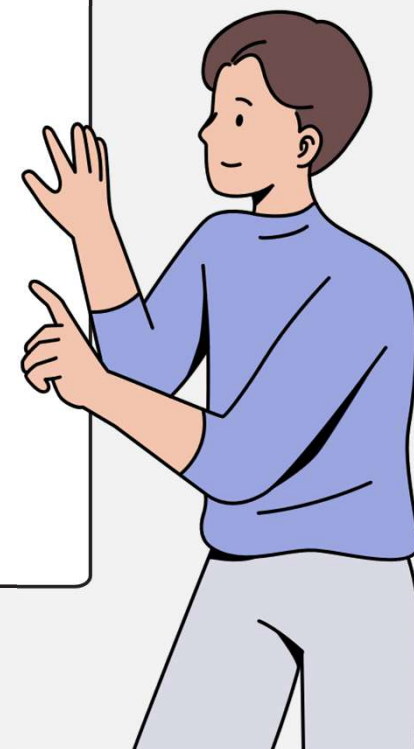
komedia molierowska (jaka?) – to komedia podobna gatunkowo do komedii pisanych przez Moliera, ale napisana przez kogoś innego

Zapamiętaj

Od 1 stycznia 2026 r. **przymiotniki utworzone od nazw osobowych** (*szekspirowski, chopinowski, platoński* itd.) będziemy pisać małą literą bez względu na to, czy odpowiadają na pytanie *czyj?* czy na pytanie *jaki?*

Będziemy więc stosować pisownię właściwą dla innych przymiotników utworzonych od nazw własnych, takich jak: *warszawski, polski, angielski*.

VI. Filozofia Platona jako paradygmat antynaturalizmu. Uczeń:

- 1) wyjaśnia platońską teorię idei jako niematerialnych, niezmiennych i wiecznych wzorców dla zmiennych i czasowych rzeczy fizycznych [...].

załącznik nr 1 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia

OBECNIE

poprawnie: **Platońską** teorię idei

OD 1 STYCZNIA 2026 R.

poprawnie: **platońską** teorię idei

W Rawie Mazowieckiej wciąż żywe pozostają legendy i opowieści o [...] niesłusznie posądzonej o zdradę żonie księcia Siemowita III (historia ta stała się kanwą dla **szekspirowskiej** „Opowieści zimowej”) [...].

załącznik do uchwały nr XXIV/214/20 Rady Miasta Rawa Mazowiecka z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Rawa Mazowiecka na lata 2021–2024

OBECNIE

poprawnie: **Szekspirowskiej** „Opowieści zimowej”

OD 1 STYCZNIA 2026 R.

poprawnie: **szekspirowskiej** „Opowieści zimowej”

7

Wprowadzenie pisowni **wielką literą** nie tylko nazw firm, marek i modeli wyrobów przemysłowych, lecz także **nazw pojedynczych egzemplarzy** tych **wyrobów**, np.

samochód marki Ford, ale również: *pod oknem zaparkował czerwony Ford*;
telefon marki Nokia, ale również: *do rozmów telefonicznych używał starej Nokii*;
samochód Mazda, ale również: *na parkingu stały Mazdy, Fiaty i dwie Toyoty Avensis*;
wypiłem dwie Cisowianki;
pałił Pall Malle i Marlboro.

W aktach prawnych stosuje się najczęściej nazwy analityczne, np. *samochód osobowy marki Fiat 126p* – tu w pisowni nic się nie zmienia.

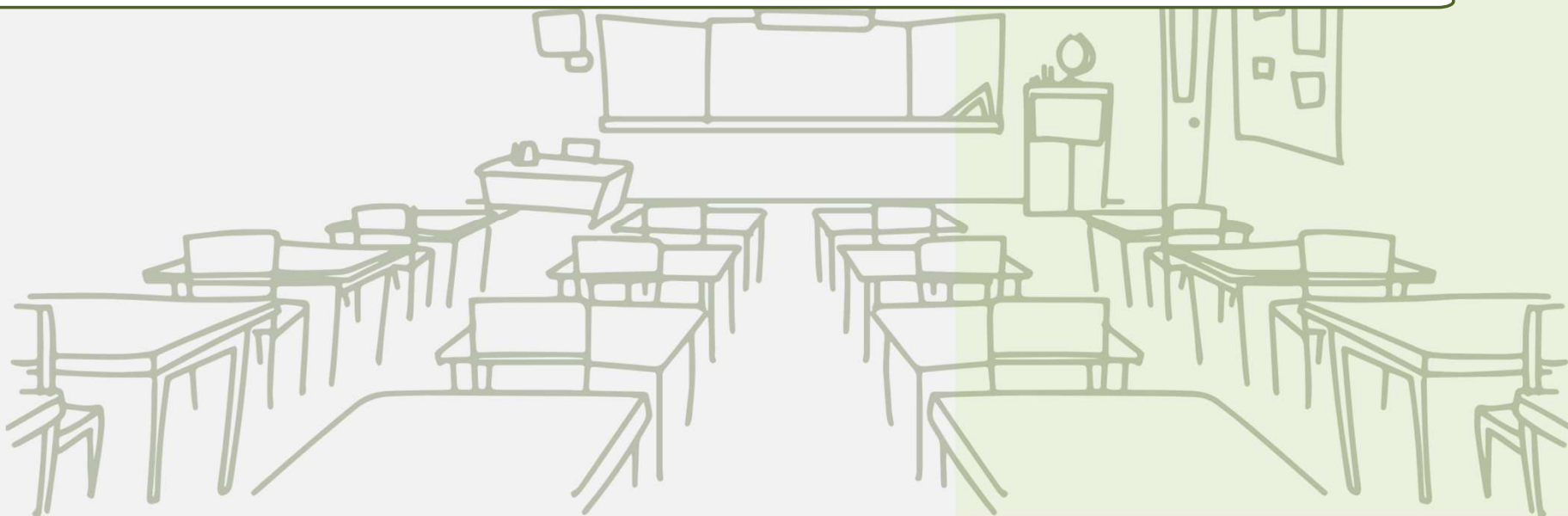
UWAGA

Nazwy marek, modeli i produktów użyte w znaczeniu rodzajowym (tj. przeniesionym na wszystkie produkty danego typu, niezależnie od producenta) zapisuje się małą literą, np.

nosić adidas (= buty sportowe), *kupować pampersy* (= pieluszki jednorazowe).

8

Wprowadzenie zapisu wszystkich członów wielką literą w nazwach **komet**, np.
Kometa Halleya, Kometa Enckego.

Przypomnijmy

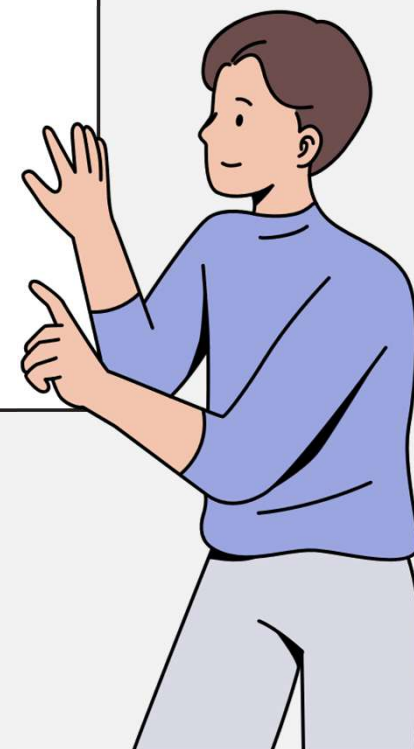
Obecna pisownia (nazwa rodzajowa *kometa* małą literą, np. *kometa Halleya*, *kometa Enckego*) stanowi wyjątek w stosunku do pisowni nazw innych obiektów kosmicznych, takich jak *Droga Mleczna* czy *Wielki Obłok Magellana*.

Zapamiętaj

Od 1 stycznia 2026 r. nazwy wszystkich obiektów astronomicznych będziemy pisać wielką literą, np.

Słońce, Gwiazda Polarna, Wega, Wielka Niedźwiedzica, Wenus, Saturn, Księżyc, Droga Mleczna, Galaktyka Andromedy, Wielki Obłok Magellana, Leonidy, Perseidy, Kometa Halleya, Kometa Enckego.

UWAGA

Nazwy *Wszechświat/wszechświat*, *Kosmos/kosmos*, *Galaktyka/galaktyka* mogą być zapisywane małą lub wielką literą.

Podsumujmy

Kategoria	Stara pisownia	Nowa pisownia	Przykłady
Nazwy mieszkańców miast i ich dzielnic, osiedli i wsi	małą literą	wielką literą	<i>krakowianin</i> → <i>Krakowianin</i>
Nazwy geograficzne typu PÓŁWYSEP HEL, MORZE BAŁTYK	pierwszy człon małą literą	wariantywnie – pierwszy człon małą lub wielką literą	<i>półwysep Hel</i> → <i>półwysep Hel</i> lub <i>Półwysep Hel</i>
	 W aktach prawych stosujemy pisownię zgodną z urzędowymi wykazami		

Kategoria	Stara pisownia	Nowa pisownia	Przykłady
Nazwy obiektów przestrzeni publicznej	takie wyrazy, jak <i>plac, aleja, most, park, kościół, pałac, pomnik, cmentarz</i> , stojące na początku nazwy – małą literą	takie wyrazy, jak <i>plac, aleja, most, park, kościół, pałac, pomnik, cmentarz</i> , stojące na początku nazwy – wielką literą wyjątek: <i>ulica</i> (małą literą)	<i>aleja Róż, plac Narutowicza, most Poniatowskiego</i> → <i>Aleja Róż, Plac Narutowicza, Most Poniatowskiego</i> <i>ulica Chodecka</i>

Nowe zasady obejmują także sposób zapisu skrótów.

Skrót będzie pisany małą literą, jeśli pełny wyraz jest pisany małą literą:

ulica Chodecka → *ul. Chodecka*

Skrót będzie pisany wielką literą, jeśli pełny wyraz jest pisany wielką literą:

Aleja Mickiewicza → *Al. Mickiewicza*

Plac Narutowicza → *Pl. Narutowicza*

Kategoria	Stara pisownia	Nowa pisownia	Przykłady
Nazwy lokali usługowych i gastronomicznych oraz instytucji kultury	pisownia uzależniona od budowy nazwy, np. <i>hotel Bristol</i> , ale: <i>Hotel Europejski</i>	niezależnie od budowy nazwy – wszystkie wyrazy wielką literą	<i>hotel Bristol</i> → <i>Hotel Bristol</i>
Nazwy orderów, medali, odznaczeń, nagród i tytułów honorowych	pisownia uzależniona od budowy nazwy, np. <i>Odznaka Kościuszkowska</i> , ale: <i>odznaka honorowa „Za Zasługi dla Turystyki”</i>	niezależnie od budowy nazwy – wszystkie wyrazy wielką literą	<i>odznaka honorowa „Za Zasługi dla Turystyki”</i> → <i>Odznaka Honorowa za Zasługi dla Turystyki</i>

Jeśli wyrazy typu: *hotel*, *apteka*, *bar*, *kino* itd., a także *nagroda*, *odznaka*, *medal* itd. – uznaje się za określenia, które tylko poprzedzają właściwą nazwę, to można je zapisywać małą literą.

Kategoria	Stara pisownia	Nowa pisownia	Przykłady
Przymiotniki tworzone od nazw osobowych	przymiotnik dzierżawczy (<i>czyj?</i>) – wielką literą przymiotnik jakościowy (<i>jaki?</i>) – małą literą	zawsze małą literą	<i>koncert</i> (<i>czyj?</i>) <i>Chopinowski</i> lub <i>koncert</i> (<i>jaki?</i>) <i>chopinowski</i> → <i>koncert</i> (<i>czyj? jaki?</i>) <i>chopinowski</i>
Nazwy pojedynczych egzemplarzy wyrobów przemysłowych	małą literą	wielką literą	<i>pod oknem zaparkował ford</i> → <i>pod oknem zaparkował Ford</i>
Nazwy komet	wyraz <i>kometa</i> – małą literą	wyraz <i>kometa</i> – wielką literą	<i>kometa Halleya</i> → <i>Kometa Halleya</i>

Z czego korzystaliśmy

<https://www.geoportal.gov.pl/>

Markowski A., *Co mówi Komunikat Rady Języka Polskiego o zmianach w ortografii polskiej*, „Poradnik Językowy” 2024, t. 8, z. 17, s. 266–273.

Urzędowy wykaz polskich nazw geograficznych świata, publikacja opracowana przez Komisję Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami Rzeczypospolitej Polskiej, dostępna pod adresem: <https://www.gov.pl/web/ksng/urzedowy-wykaz-polskich-nazw-geograficznych-swiate2> [dostęp 3.04.2025 r.].

Wielki słownik ortograficzny, red. E. Polański, Warszawa 2020.

Załącznik nr 1 do komunikatu Rady Języka Polskiego przy Prezydium PAN z dnia 10 maja 2024 r. *Zmiany zasad pisowni polskiej, obowiązujące od 1 stycznia 2026 r.*: <https://rjp.pan.pl/> [dostęp 25.06.2025 r.].

Z czego korzystaliśmy

Załącznik nr 2 do komunikatu Rady Języka Polskiego przy Prezydium PAN z dnia 10 maja 2024 r. *Zasady pisowni i interpunkcji polskiej*: <https://rjp.pan.pl/> [dostęp 25.06.2025 r.].

Zdunkiewicz-Jedynak D., *Zmiana '26 w polskiej ortografii. Miało być łatwiej...*, „Poradnik Językowy” 2024, t. 9, z. 8, s. 132–150.

Źródła obrazów i zdjęć

<https://www.tygodnikpowszechny.pl/ortografia-trudna-milosc-reforma-tuz-tuz-tuz-tuz-albo-tuz-tuz-189357>

<https://kwejk.pl/>

<https://www.facebook.com/ortografia2026>

<https://www.geoportal.gov.pl/>

<https://www.canva.com/>

Dziękujemy

